

noren

Nuorten aikuisten elämä ja hengellisyys

– Tutkimus millenniaaleista ja z-sukupolvesta

Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä 1 / 2:

Nuorten aikuisten elämää muovaavat yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset

Tämä tutkimus käsittelee nuorten aikuisten elämää ja hengellisyyttä. Tutkimuksessa haastateltiin 12 pääkaupunkiseudulla asuvaa, eri elämäntilanteessa olevaa 18–30-vuotiasta nuorta aikuista. Ennen haastatteluja Noren Oy teki kirjallisuuskatsauksen, minkä pohjalta haastatteluteemat muodostettiin yhdessä projektitiimin kanssa. Projektitiimiin kuului Norenin tutkijoiden lisäksi edustajia Kirkkohallituksesta, Espoon, Vantaan, Helsingin ja Tampereen seurakuntayhtymistä sekä Helsingin Malmin seurakunnasta. Haastatteluissa keskusteltiin nuorten elämistä ja niihin vaikuttavista ilmiöistä, kuten aikuistumisesta ja itsenäistymisestä, yhteiskunnallisesta tilanteesta, nuorten suhteesta hengellisyyteen, uskontoon ja kirkkoon. Haastattelut purettiin ja analysoitiin yhdessä Kirkkohallituksen projektitiimin kanssa.

Tutkimuksen yhtenä päälöydöksenä havaittiin, että kirkko edustaa monille nuorille aikuisille potentiaalista arvokonfliktia. Koska kirkko on yhteiskunnallinen instituutio, johon yhdistetään sekä historiallista painolastia että nyky-yhteiskuntaa koskevia merkittäviä arvokysymyksiä, haluavat monet nuoret aikuiset pitää kirkon etäällä elämästään. Tätä samaa ristiriitaa ei ole suhteessa omaan hengellisyyteen, koska hengellisyys mielletään yksityiseksi, kun taas suhde kirkkoon on julkinen.

Tutkimuksessa selvisi myös, että aikuisuuden merkitys on muuttunut. 2020-luvun nuoria aikuisia kiinnostaa aikuisuuteen liitetty itsenäistyminen ja vapaus, mutta itse aikuisuuteen liitetään tylsiä mielikuvia, joihin ei samaistuta. Perinteiset aikuisuuden merkkipaalat eivät myöskään ole samalla tavalla saavutettavissa kuin aiemmilla sukupolvilla.

Osana tutkimusta selvitimme, miten nuoret aikuiset kokevat elämänsä ja arkensa ylipäänsä. Tutkimuksessa ilmeni, että nuorten aikuisten elämää muovaavat erilaiset yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset. Muutokset ilmenevät nuorten omassa toiminnassa muun muassa yhä kasvavana henkilökohtaisena toimijuutena, ja arvojen merkityksellisyyden kasvuna. Lisäksi muutokset liittyvät keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistymiseen, kilpailuhenkisyiden ja epävarmuuden kokemusten lisääntymiseen, yhteisöllisyyden löyhentymiseen, sekä hyvinvointikulttuurin vahvistumiseen.

Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä 2 / 2:

Hengellisyys on yhä merkityksellinen ja monimuotoinen osa nuorten aikuisten elämää

Hengellisyyteen liittyen havaittiin, että nuorten aikuisten hengellisyyden kirjo on valtava, vaikka nuoret aikuiset eivät aina itse miellä kokemuksiaan hengellisiksi. Kaikessa vapaudessaan hengellisyyden kokeminen muodostaa vastavoiman muulle elämälle, jota leimaavat tavoitteellisuus ja säännöt. Hengellisyys on myös yksityinen asia, jota sosiaaliset suhteet eivät määritä. Tämän myötä nuoret aikuiset ovat todella avoimia toisten hengellisyyden kokemuksiin kohtaan, mutta hengellisyydestä ei kuitenkaan juuri puhuta muiden kanssa.

Valtaosa nuorista aikuisista mieltää uskovansa johonkin, sijoittuen näin hyvin uskonnollisten ja niin sanotusti uskonottomien välimaastoon. Myös omaan uskonnollisuuteen suhtaudutaan avoimesti, ja sille annetaan mahdollisuus muuttua, vaikka oman uskonnollisuuden muutosta ei pidetäkään kovin todennäköisenä. Uskomiseen liittyy niin kutsuttua ”ääriuskovaisuutta” lukuun ottamatta positiivisia mielikuvia, ja uskonnollisuuden nähdään olevan yhteydessä esimerkiksi elämän tasaisuuteen. Kuitenkin itse uskonnot koetaan usein vanhanaikaisina ja rajoittavina, ja uskonnollisuuden ajatellaan velvoittavan tietynlaiseen uskomiseen sitoutumista. Nuorten aikuisten mielikuvissa uskonnot ovat monesti jäykkiä, ylhäältä alas johdettuja instituutioita, eivätkä ne vastaa nuorten aikuisten hengellisyyden muotoihin.

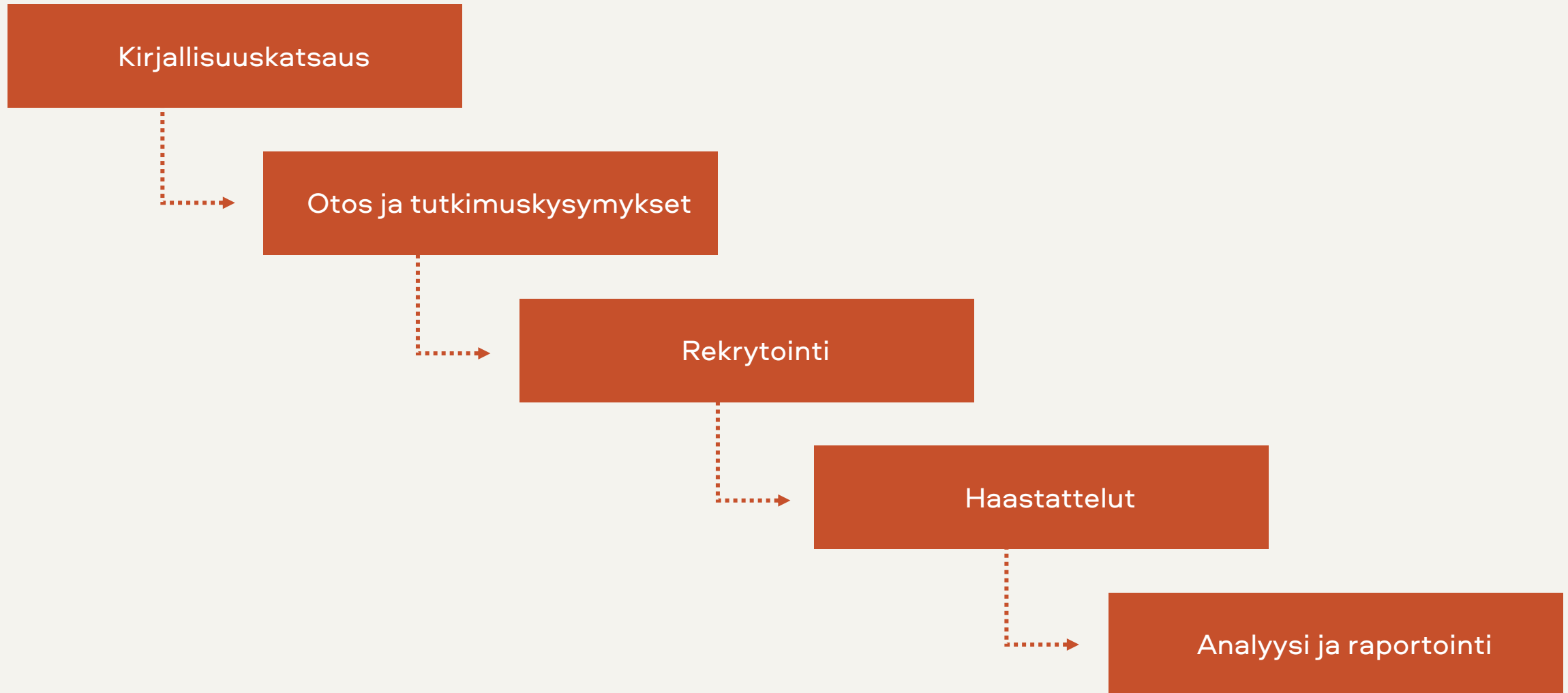
Nuorten aikuisten elämässä näkyvät ilmiöt ovat vaikuttaneet siihen, että nuorten aikuisten suhde kirkkoon on moniulotteinen. Toisaalta kirkkoon liittyy positiivisia asioita, kuten kirkon tekemä yhteiskunnallinen hyvä ja tradition ylläpitäminen. Lisäksi ajatellaan, että kirkko on kuin hyvä naapuri, jolta voi hätätilanteessa pyytää apua. Toisaalta kirkon historiallinen painolasti koetaan arveluttavana sekä kiistelyt naispappeudesta ja tasa-arvoisesta avioliitosta vieraannuttavana. Lopuksi havaittiin, että kirkon tarjoama yhteisöllisyys ei myöskään usein vetoa nuoriin, sillä näitä yhteisöjä ei koeta itse valituiksi eikä hengellisyydeltä yleensä edellytetä yhteisöllisyyttä.

Sisällysluettelo

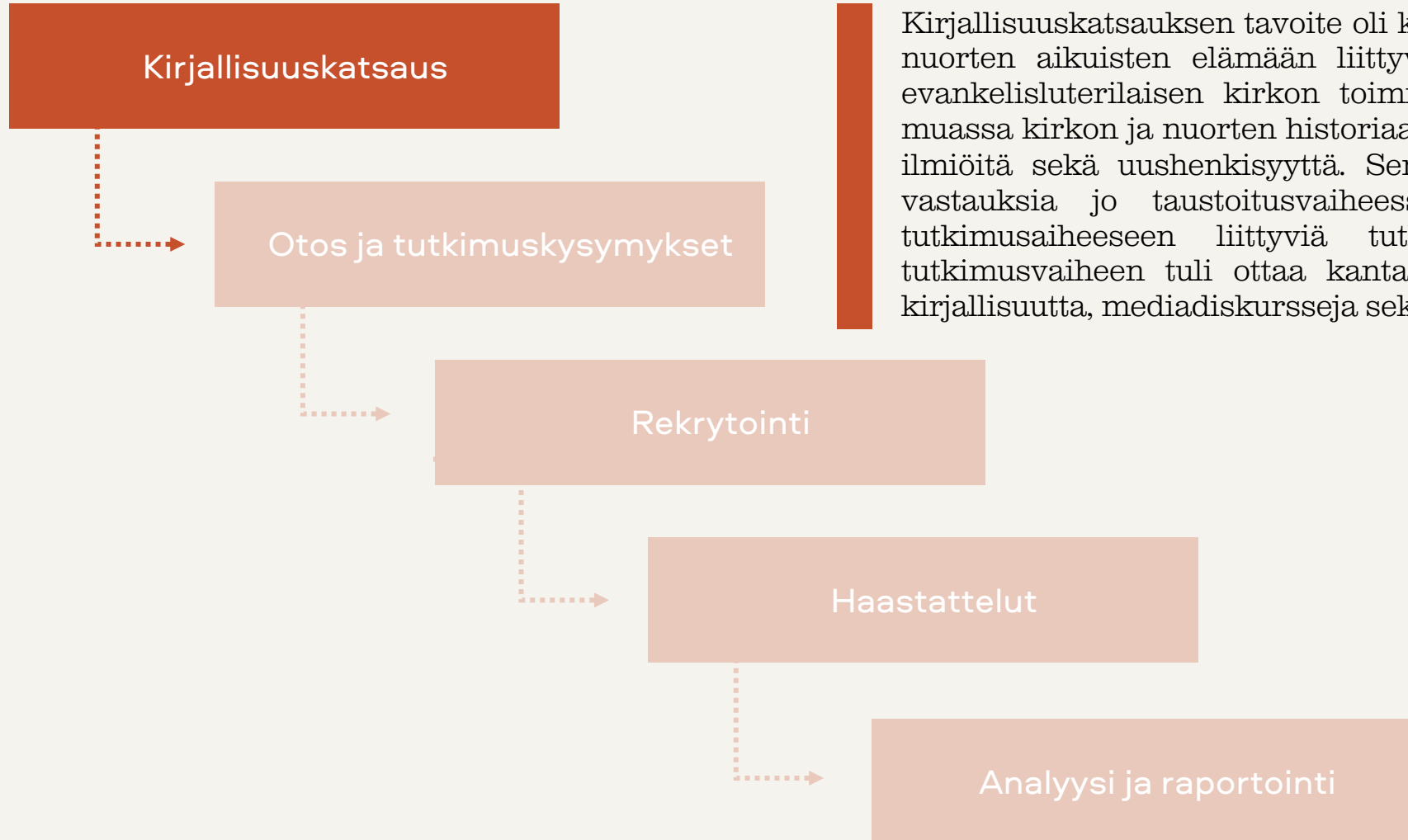
1. **Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä**
2. **Tutkimuksen toteutus ja metodologia**
3. **Aikuisuuden kokemukset**
4. **Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt**
  - 4.1 Arvojen integriteetti ja nuorten kasvanut toimijuus
  - 4.2 Keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistyminen
  - 4.3 Lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus
  - 4.4 Löyhä yhteisöllisyys ja sitoutumattomuus
  - 4.5 Hyvinvointikulttuurin vahvistuminen
5. **Nuorten aikuisten elämäkatsomus, usko ja hengellisyys**
  - 5.1 Hengellisyyden kokemusten kirjo on valtava
  - 5.2 ”Usko johonkin” ja epävarmuus omista kokemuksista
  - 5.3 Hengellisyyden ilmentymiä yliluonnollisesta ajan jatkumon kokemiseen
6. **Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen**
7. **Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon**
  - 7.1 Kirkko on hyvä asia yhteiskunnassa
  - 7.2 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi
  - 7.3 Nuoret eivät kaipaa kirkon yhteisöllisyyttä
  - 7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät ole pysyviä
  - 7.5 Perinteitä kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan
  - 7.6 Kirkon uskonnollisuus tuntuu vieraalta

2. Tutkimuksen toteutus ja metodologia

TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODOLOGIA

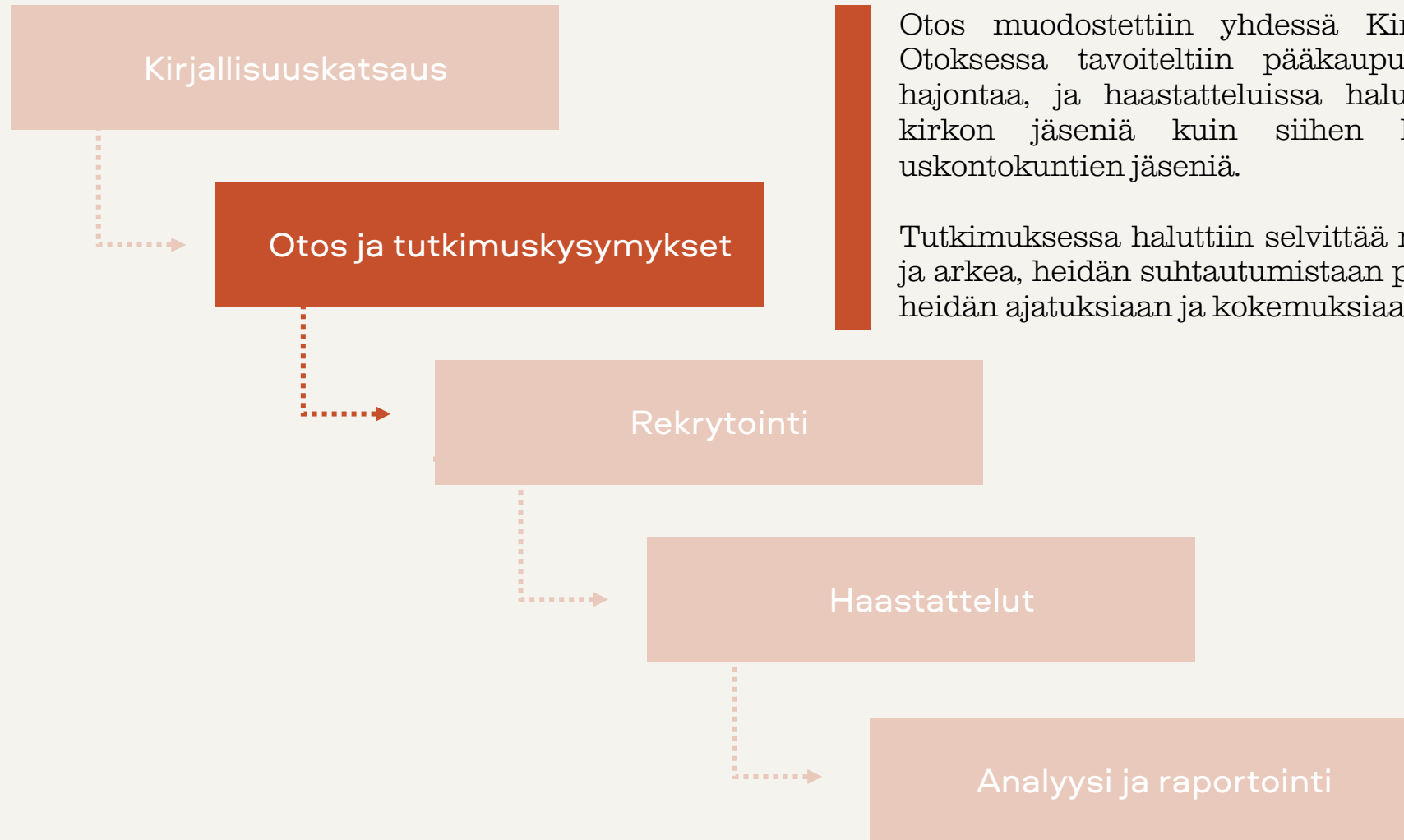

KIRJALLISUUSKATSAUS

Kirjallisuuskatsauksen tavoite oli kartoittaa tärkeimmät hengellisyyteen ja nuorten aikuisten elämään liittyvät teemat, jotka vaikuttavat Suomen evankelisluterilaisen kirkon toimintaan. Katsauksessa käsiteltiin muun muassa kirkon ja nuorten historiaa, nuorten aikuisten elämään vaikuttavia ilmiöitä sekä uushenkisyyttä. Sen sijaan, että hakisimme varsinaisesti vastauksia jo taustoituvaiheessa, pyrimme kartoittamaan laajasti tutkimusaiheeseen liittyviä tutkimuskysymyksiä, joihin seuraavan tutkimusvaiheen tuli ottaa kantaa. Katsauksessa käytiin läpi aiempaa kirjallisuutta, mediadiskursseja sekä sosiaalisen median trendejä.

OTOS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

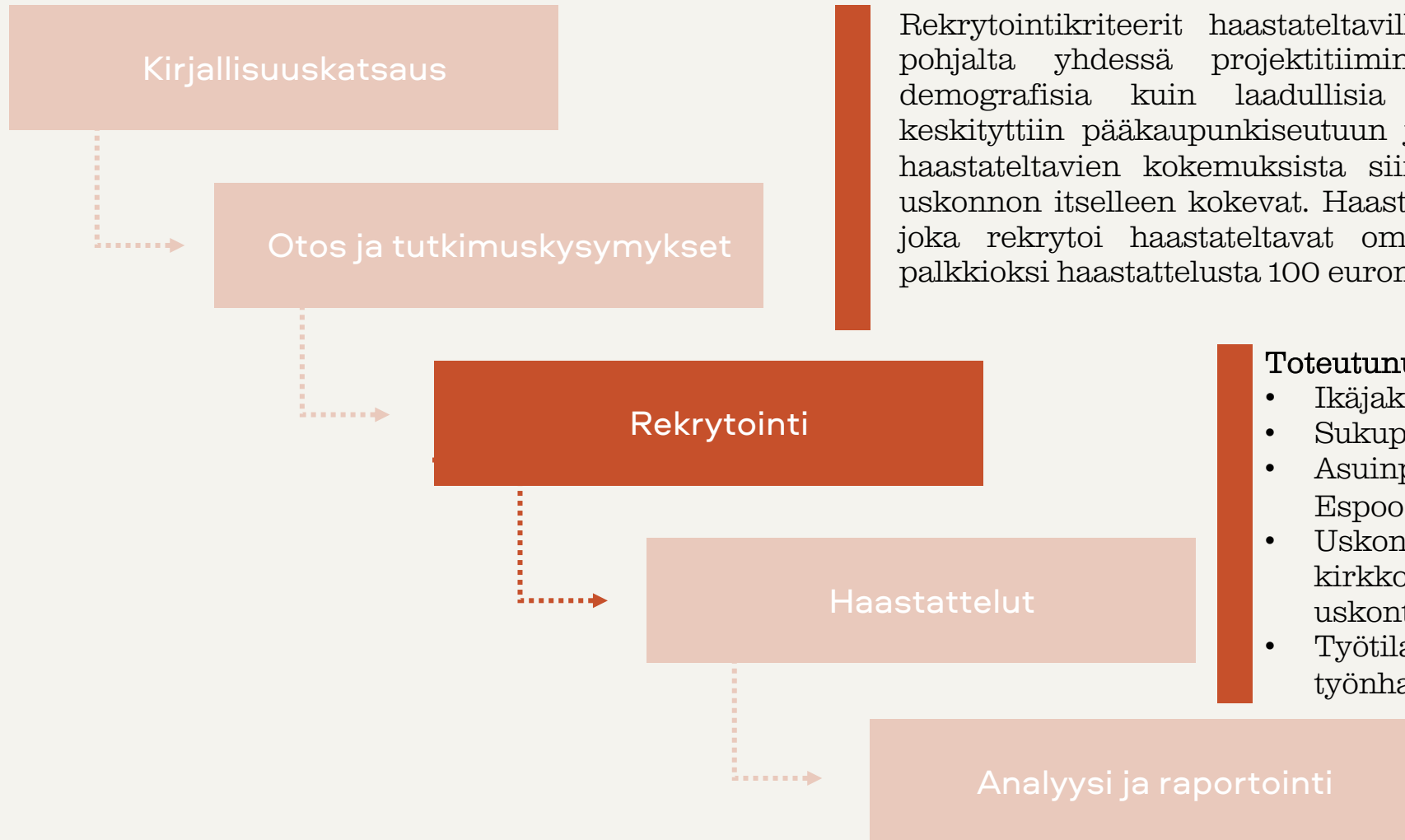

Otos muodostettiin yhdessä Kirkkohallituksen projektitiimin kanssa. Otoksessa tavoiteltiin pääkaupunkiseudun demografiaa heijastelevaa hajontaa, ja haastatteluissa haluttiin kuulla niin evankelisluterilaisen kirkon jäseniä kuin siihen kuulumattomia sekä myös muiden uskontokuntien jäseniä.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää muun muassa nuorten aikuisten elämää ja arkea, heidän suhtautumistaan politiikkaan ja moraalikysymyksiin, sekä heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan hengellisyydestä sekä ev.lut. kirkosta.

REKRYTOINTI

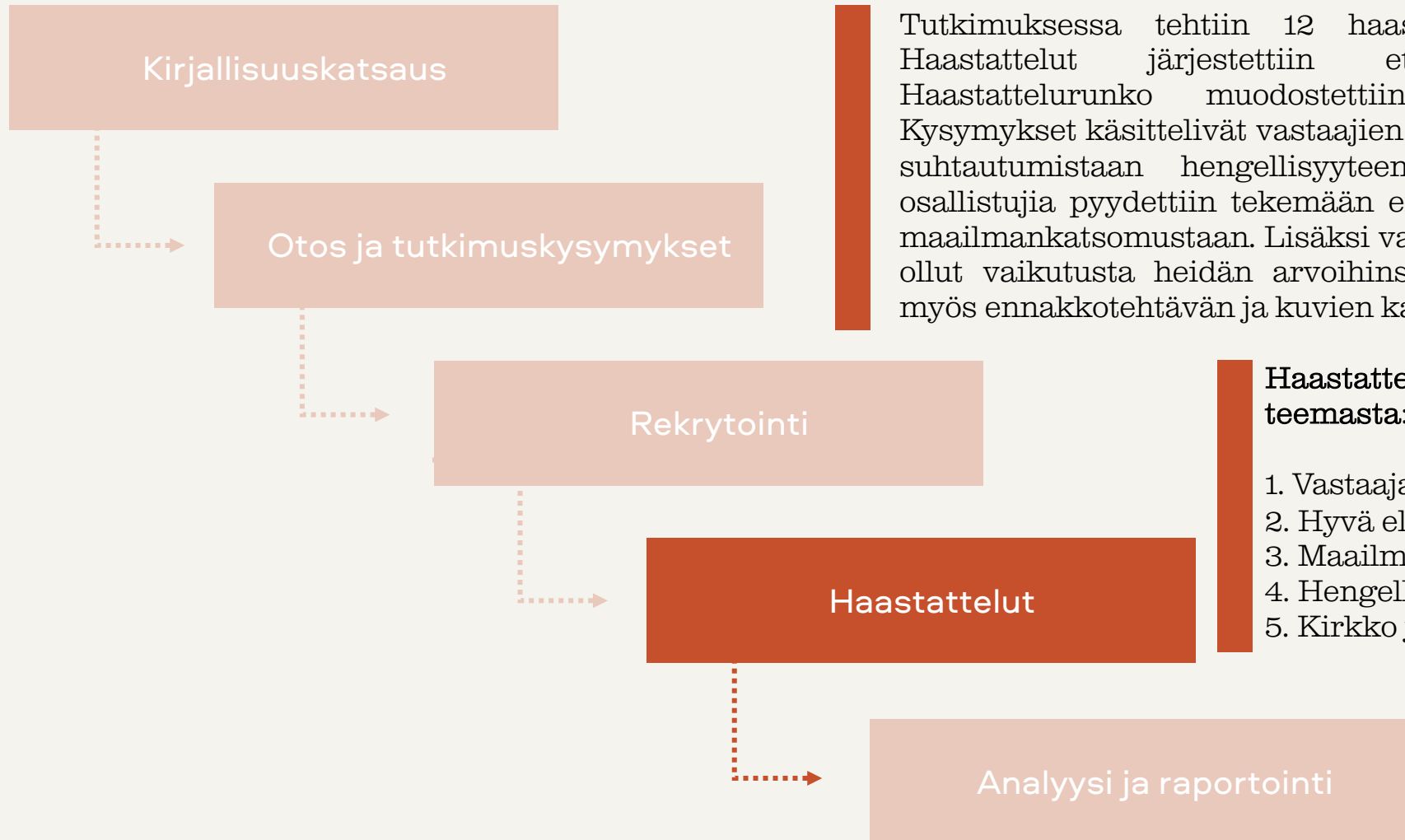

Rekrytointikriteerit haastateltaville muodostettiin otoksen määrittelyn pohjalta yhdessä projektitiimin kanssa. Rekrytoinnissa oli niin demografisia kuin laadullisia kriteereitä: esimerkiksi sijainnissa keskityttiin pääkaupunkiseutuun ja uskontoon liittyen haettiin hajontaa haastateltavien kokemuksista siinä, miten läheiseksi tai etäiseksi he uskonnon itselleen kokevat. Haastateltavien poiminnasta vastasi Norstat, joka rekrytoi haastateltavat omasta paneelistaan. Osallistujat saivat palkkioksi haastattelusta 100 euron lahjakortin.

Toteutunut otos, n = 12

- Ikäjakauma: 18–30 vuotta
- Sukupuoli: 6 naista ja 6 miestä
- Asuinpaikka: 6 Helsingistä, 3 Vantaalta ja 3 Espoosta
- Uskonnollisuus: 7 ev.lut. kirkkoon kuuluvaa, 2 kirkkoon kuulumatonta, 3 muihin uskontokuntiin kuuluvia
- Työtilanne: työssäkäyviä, opiskelijoita ja työnhakijoita

HAASTATTELUT

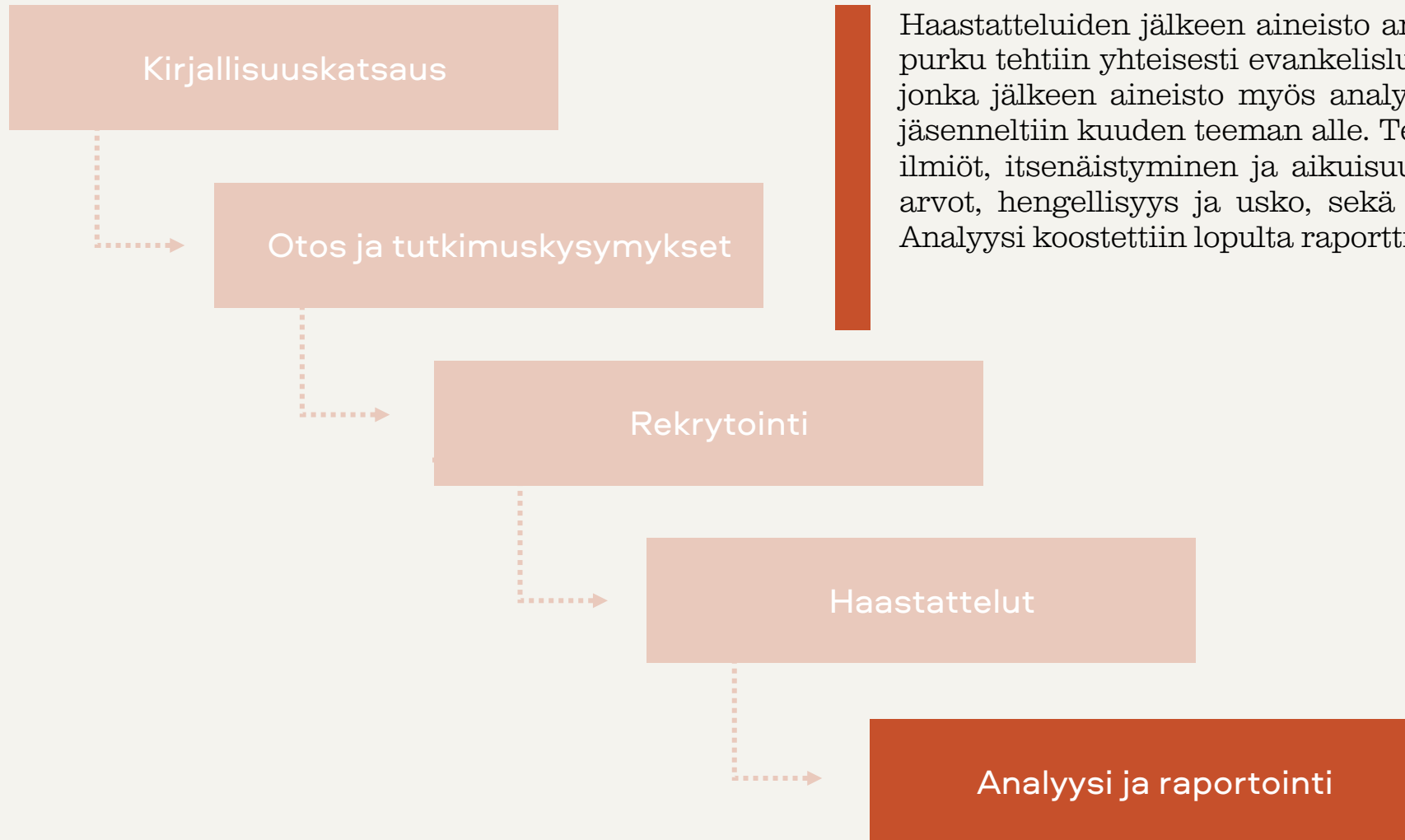

Tutkimuksessa tehtiin 12 haastattelua, jotka kestivät 2,5 tuntia. Haastattelut järjestettiin etänä videoyhteyden välityksellä. Haastattelurunko muodostettiin yhdessä projektitiimin kanssa. Kysymykset käsittelivät vastaajien elämää yleisesti, sekä erityisesti heidän suhtautumistaan hengellisyyteen ja uskoon. Haastatteluita ennen osallistujia pyydettiin tekemään ennakkotehtävä, jossa he pohtivat omaa maailmankatsomustaan. Lisäksi vastaajat lähettivät kuvia asioista, joilla oli ollut vaikutusta heidän arvoihinsa. Haastatteluissa keskustelua käytiin myös ennakkotehtävän ja kuvien kautta.

Haastattelurunko koostui viidestä laajasta teemasta:

1. Vastaajan elämäntilanne ja yhteisöt
2. Hyvä elämä, minuus ja hyvinvointi
3. Maailmankuva, politiikka ja arvot
4. Hengellisyys ja henkisyys
5. Kirkko ja evankelisluterilaisuus

ANALYYSI JA RAPORTOINTI

Haastatteluiden jälkeen aineisto anonymisoitiin. Anonymisoidun aineiston purku tehtiin yhteisesti evankelisluterilaisen kirkon työntekijöiden kanssa, jonka jälkeen aineisto myös analysoitiin yhdessä. Analyysissä havaintoja jäsenneltiin kuuden teeman alle. Teemoja olivat nuorten aikuisten elämä ja ilmiöt, itsenäistyminen ja aikuisuus, yhteisöt ja yhteisöllisyys, moraalit ja arvot, hengellisyys ja usko, sekä suhtautuminen kirkkoon ja uskontoon. Analyysi koostettiin lopulta raporttimuotoon.

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä
2. Tutkimuksen toteutus ja metodologia
3. Aikuisuuden kokemukset
4. Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt
  - 4.1 Arvojen integriteetti ja nuorten kasvanut toimijuus
  - 4.2 Keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistyminen
  - 4.3 Lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus
  - 4.4 Löyhä yhteisöllisyys ja sitoutumattomuus
  - 4.5 Hyvinvointikulttuurin vahvistuminen
5. Nuorten aikuisten elämäkatsomus, usko ja hengellisyys
  - 5.1 Hengellisyyden kokemusten kirjo on valtava
  - 5.2 ”Usko johonkin” ja epävarmuus omista kokemuksista
  - 5.3 Hengellisyyden ilmentymiä yliluonnollisesta ajan jatkumon kokemiseen
6. Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen
7. Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon
  - 7.1 Kirkko on hyvä asia yhteiskunnassa
  - 7.2 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi
  - 7.3 Nuoret eivät kaipaa kirkon yhteisöllisyyttä
  - 7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät ole pysyviä
  - 7.5 Perinteitä kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan
  - 7.6 Kirkon uskonnollisuus tuntuu vieraalta

3. Aikuisuuden kokemukset

Tutkimuksen nuoret aikuiset kokevat, että heidän ikäpolvensa aikuisuus on hyvin erilaista kuin aiempien. 2020-luvun nuoria aikuisia kiinnostavat itsenäistyminen ja vapaus, mutta eivät välttämättä muut aikuisuuteen liitettävät asiat, kuten aloilleen asettuminen.

Nuoret aikuiset vertaavat aikuisuuden käsitettään vanhempien ja isovanhempiensa kokemuksiin, jotka erosivat suuresti heidän omistaan

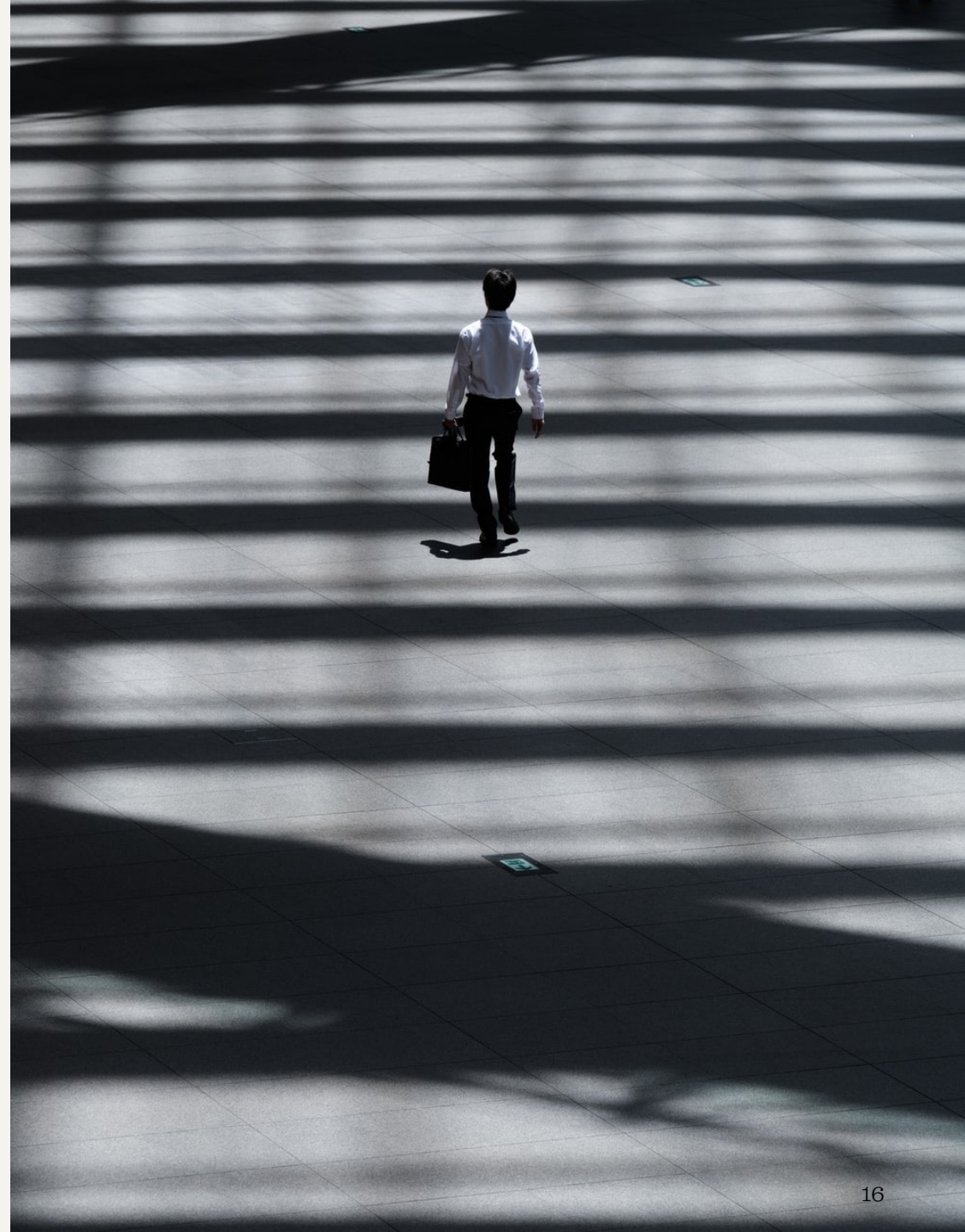
Nuorten aikuisten kokemat sukupolvierot voidaan karkeasti jakaa neljään eri kategoriaan.

AIEMMAT SUKUPOLVET		UUSI SUKUPOLVI
Stabiileja ja samankaltaisia kaikille: <i>vakivirka/työpaikka, lapset ja omistusasunto</i>	ELÄMÄNPOLUT	Dynaamisia ja moniulotteisia: <i>merkkipaaluja saavutetaan eri aikoihin tai ei ollenkaan</i>
Mahdollisuudet ja elämänpiirit kapeampia	VALINNAT	Mahdollisuudet monia, elämänpiirinä koko maailma
Valtavirtaan pitää soluttautua	EROTTAUTUMINEN	Valtavirrasta saa ja on hyväkin erottautua
Sitoutuminen ja juurtuminen ideaalina	IDEAALIT	Sitoutumattomuus ja juurettomuus ideaalina

Aikuisuuteen liitetään samanaikaisesti tylsiä sekä toivottuja mielleyhtymiä

Haastatteluihssa kävi ilmi, että nuoret aikuiset yhdistävät aikuisuuteen tylsiä mielikuvia, joissa aikuistuminen liitetään esimerkiksi matkustamisen ja spontaaniuden vähenemiseen. He vertasivat omaa kokemustaan aikaisempaan aikuisuuden malliin, jonka merkkipaalujen saavuttaminen on yhä vaikeampaa pätkätöiden yleistyessä ja omistusasuntojen hintojen kasvaessa. Vastareaktiona joustamisesta ja sitoutumattomuudesta onkin tullut tärkeitä arvoja – kun tulevaisuutta ja aikuisuutta kerran on hankala suunnitella, keskitytään elämään tässä hetkessä ja lähitulevaisuudessa.

Tutkimukseen osallistuneet vastaajat näkivät aikuistumiseen liitetyt kypsymisen, itsenäistymisen ja vastuunoton myönteisinä. Suuri osa vastaajista koki itsensä kypsäksi ja kyvykkääksi hallitsemaan omaa elämäänsä. He eivät kuitenkaan kokeneet olevansa täysimääräisiä aikuisia tavalla, jota perinteinen aikuisuuden ideaali aloilleen asettumisineen ja vakivirkoineen edellytti.

Monille lasten saaminen on aikuisuuden saavuttamisen viimeinen saareke

Lasten hankkiminen ei ollut monellekaan vastaajalle vielä ajankohtaista. Vain yhdellä haastateltavista oli lapsia, ja muilla lapsiperhe-elämä oli tuttua kavereiden tai sukulaisten kautta. Lasten saaminen nähdään valtavana elämänmuutoksena, joka juurruttaa ja pakottaa aikuistumaan. Vanhemmuuden nähdään myös velvoittavan asettamaan toisen tarpeet etusijalle. Moni vastaajista koki, etteivät he vielä ole valmiita lasten saamiseen, vaikka etenkin otoksen vanhempien vastaajien keskuudessa perhe-elämän puuttumiseen liittyy kokemus välimaastossa ja väliinputoajana olemisesta.

Z- ja millenniaalisukupolven vastaajat eroavat aikuistumisen kokemuksissaan erityisesti erilaisten elämäntilanteiden vuoksi

Z-SUKUPOLVI

(syntyneet vuoden 1995 jälkeen)

- ❖ Elämässä on paljon muutoksen tuntua, ja myös arkeen liittyy suuria, elämää määrittäviä päätöksiä ja tapahtumia kuten opiskelemaan pääseminen, muuttaminen omilleen ja omien rahojen tienaaminen
- ❖ Aikuistuminen on jossain määrin aloitettu, mutta silti koetaan olevan nuoria
- ❖ Erkaantuminen vanhemmista ja perheestä on mullistavaa ja ajankohtaista
- ❖ Ulkomaille muutto ja matkustelu näyttäytyy aikuistumisriittinä

MILLENNIAALIT

(syntyneet ennen vuotta 1995)

- ❖ Elämä on tasaisempaa, elämää määrittäviä päätöksiä on jo tehty
- ❖ Tulevaisuudessa ei kuitenkaan ole samanlaisia kiinnekohtia, mikä aiheuttaa pelkoa ajelehtimisesta ja ”tässäkö tämä oli” -pohdintaa
- ❖ Jaettu ymmärrys siitä, että aikuisuuden merkkipaalujen saavuttaminen ei itsessään tuo kokemusta aikuisuudesta
- ❖ Ulkomaat symboloivat kaivattua vapautta ja huolettomuutta, sekä oman näköistä ja itse määriteltyä elämää, jossa on enemmän vaihtoehtoja

Pandemia ei ole vaikuttanut matkustamisen merkitykseen aikuistumisen riittinä

Matkustaminen lukeutui lähes kaikkien vastaajien tulevaisuuden haaveisiin, eikä nuorten aikuisten puheissa ilmennyt esimerkiksi ajatusta siitä, että ulkomaanmatkat olisivat menettämässä ainutlaatuisuutensa ja merkityksensä matkustamisen yleistymisen myötä. Nuorten aikuisten keskuudessa matkustaminen liitetään vahvasti henkiseen aikuistumiseen: tutkimukseen osallistuneet vastaajat näkivät, että matkustaminen avartaa maailmankuvaa, ja että sen myötä ymmärrys muista ihmisistä ja elämästä yleensäkin lisääntyy. Matkustamiseen liitetään tyypillisesti myös ajatuksia ja muistoja vapaudesta ja itsenäistymisestä sekä myös rentoutumisesta, huolettomuudesta ja sallitusta päämäärämättömyydestä. Nuoret aikuiset näkivät matkustamisen ainoana haasteena lentämisen epäekologisuuden, mutta samalla he uskoivat, että lentäminen pystytään tulevaisuudessa korvaamaan muilla paikasta toiseen liikkumisen tavoilla.

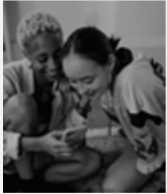
Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä
2. Tutkimuksen toteutus ja metodologia
3. Aikuisuuden kokemukset
4. Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt
  - 4.1 Arvojen integriteetti ja nuorten kasvanut toimijuus
  - 4.2 Keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistyminen
  - 4.3 Lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus
  - 4.4 Löyhä yhteisöllisyys ja sitoutumattomuus
  - 4.5 Hyvinvointikulttuurin vahvistuminen
5. Nuorten aikuisten elämäkatsomus, usko ja hengellisyys
  - 5.1 Hengellisyyden kokemusten kirjo on valtava
  - 5.2 ”Usko johonkin” ja epävarmuus omista kokemuksista
  - 5.3 Hengellisyyden ilmentymiä yliluonnollisesta ajan jatkumon kokemiseen
6. Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen
7. Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon
  - 7.1 Kirkko on hyvä asia yhteiskunnassa
  - 7.2 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi
  - 7.3 Nuoret eivät kaipaa kirkon yhteisöllisyyttä
  - 7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät ole pysyviä
  - 7.5 Perinteitä kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan
  - 7.6 Kirkon uskonnollisuus tuntuu vieraalta

4. Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt

Haastateltavien ajatukset heijastelivat kirjallisuuskatsauksessa esiin tulleita muutosvoimia

Saimme alustavaa näkemystä nuorten aikuisten maailmaan vaikuttavista muutosvoimista jo kirjallisuuskatsauksessa. Muutosvoimat tulivat myös esiin haastateltavien puheessa ja ajatuksissa tavalla tai toisella.

GLOBALI JA DIGITAALINEN MAAILMA

Identiteettiä rakennetaan yhä enemmän digitaalisessa ja globaalissa ympäristössä. Z-sukupolvea kutsutaan diginatiiveiksi, sillä nykyiset parikymppiset eivät enää muista aikaa ennen digitaalista maailmaa. (Rizvic 2021.)

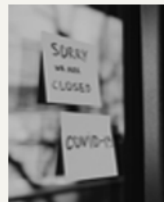
ARVOJEN POLARISOITUMINEN

Sekä liberaalimmat että konservatiivisemmat arvot ovat yleistyneet nuorten joukossa. ”Kovemmat” arvot ovat nostattaneet suosiotaan 2000-luvulla, vaikka samalla nuorten suhtautuminen mm. monikulttuurisuuteen on positiivisempaa kuin aiemmin (YLE 2016).

PERINTEISEN AIKUISUUDEN MURROS

Aikuisuuden käsite ja kokemus on muutoksessa, kun perinteiset aikuisuutta merkitsevät tapahtumat ovat siirtyneet myöhemmäksi tai menettäneet merkitystään. Perinteisen mallin aikuisuutta saavuttaa yhä harvempi, ja merkkipaaluja, kuten avioliitto, solmitaan yhä vanhemmalla iällä. (Aapola ja Ketokivi 2005.)

PANDEMIA JA NUORUUDEN PYSÄHTYMINEN

Pandemia on vienyt monia kriittisiä nuoruuteen ja aikuisuuteen liittyviä sosiaalisia tapahtumia nuorilta. Pandemian vaikutuksista kysyttäessä sosiaalisuuden puutos ja eristys korostuu usein suomalaisnuorten kokemuksissa (Aapola-Kari et al. 2021).

Haastateltavien ajatukset heijastelivat kirjallisuuskatsauksessa esiin tulleita muutosvoimia

Saimme alustavaa näkemystä nuorten aikuisten maailmaan vaikuttavista muutosvoimista jo kirjallisuuskatsauksessa. Muutosvoimat tulivat myös esiin haastateltavien puheessa ja ajatuksissa tavalla tai toisella.

ILMASTONMUUTOS JA EPÄSELVÄ TULEVAISUUS

Nuoret ovat syntyneet ilmastokriisin maailmaan ja tulevat kärsimään eniten sen vaikutuksista. Ilmastomuutos synkistää kuvaa tulevaisuudesta ja tekee siitä vaikeammin ennustettavan. Ilmastoahdistus on nuorille jo todellinen mielen-terveyshaaste, joka vaikuttaa arjen tottumuksiin (Deloitte 2020.)

AKTIVISMI JA VAIKUTTAMISEN TÄRKEYS

Nuoret eivät kuitenkaan ole toivottomia oman tulevaisuutensa suhteen, vaan kokevat voivansa vaikuttaa maailmaan. Nuorten yhteiskunnallinen aktiivisuus näkyy mm. ilmastoliikkeessä ympäri maailmaa. (Pew Research 2020.)

SUOMALAISTEN NUORTEN ITSENÄISYYS

Suomalaiset nuoret ovat kansainvälisesti vertailtuna hyvin itsenäisiä ja luottavat omiin valintoihinsa. Suurin osa suomalaisista nuorista kokee ettei tapakulttuuri ohjaa heidän valintojaan (Nurmi, Helsingin uutiset 2020).

Haastattelussa tuli esiin myös uusia nuorten aikuisten arkeamullistavia muutosvoimia

ARVOJEN INTEGRI-
TEETTI JA NUORTEN
KASVANUT TOIMIJUUS

KESKUSTELU- JA
MIELIPIDEILMAPIIRIN
KÄRJISTYMINEN

LISÄÄNTYNYT
KILPAILUHENKISYYS
JA EPÄVARMUUS

LÖYHÄ
YHTEISÖLLISYYS JA
SITOUTUMATTOMUUS

HYVINVOINTI-
KULTTUURIN
VAHVISTUMINEN

4.1

ARVOJEN INTEGRITEETTI JA NUORTEN KASVANUT TOIMIJUUS

Nuoret aikuiset elävät globaalissa maailmassa, jossa jatkuva uutisvirta katastrofeineen ja luonnonmullistuksineen tulevat osaksi omaa arkea. Tutkimukseen osallistuneet nuoret aikuiset artikuloivat arvonsa usein selkeästi, mihin on voinut johtaa se, että he altistuvat arvokonflikteille sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median mahdollistama tiedon nopea liikkuminen ja sen kautta esille nousevat globaalit poliittiset liikehdinnät korostuvatkin nuorten kokemusmaailmassa. Kasvanut ymmärrys nuorten ja lasten oikeuksien tärkeydestä ja nuorten kannustaminen yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen tuovat esiin heidän toimijuuttaan sekä koettua vastuuta. Osa nuorista aikuisista haluaakin vastata maailman ongelmiin omalla toiminnallaan (esim. #MarchForOurLives; Rue 2018). Valtaosa haastatteluista kuitenkin koki, että omat arkiset valinnat ovat osa maailmanlaajuisista vaikuttamisen verkostoa ja riittäviä yksittäisen ihmisen teoksi.

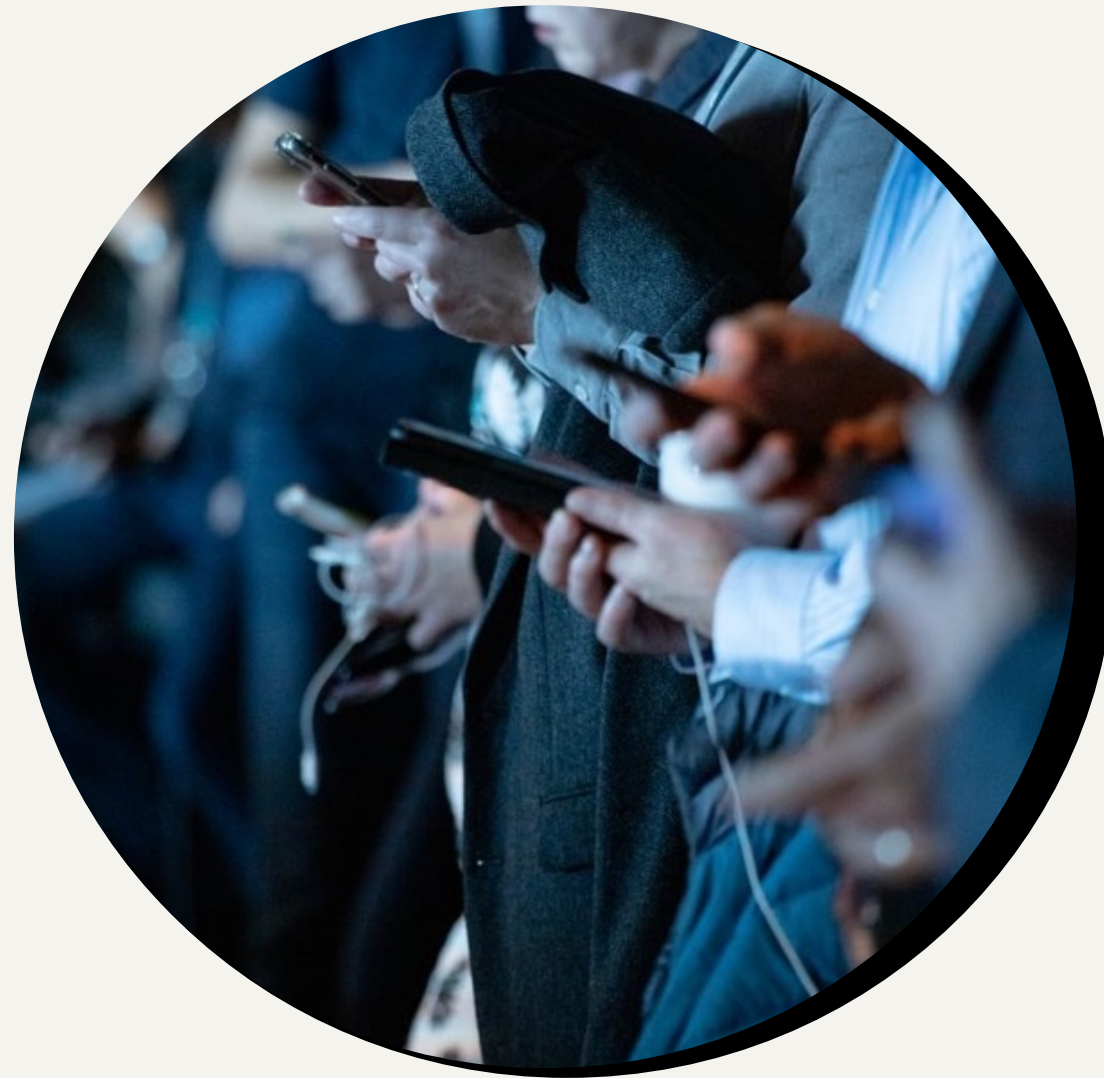
Globaali sosiaalinen media heijastuu nuorten aikuisten arvoihin

Sosiaalisen median välityksellä nuoret ovat hyvin tietoisia maailman tapahtumista, joten maailmassa tapahtuvat muutokset ja ilmiöt olivat osa vastaajien arkea. Osa vastaajista sanoittikin arvojaan ensisijaisesti poliittisten kehysten kautta ja puhui yhteiskunnallisista teemoista, kuten ilmastonmuutoksesta, naisten oikeuksista tai tasa-arvosta. Toiset taas korostivat ihmissuhteisiin ja muiden kohtelemiseen liittyviä arvoja, kuten esimerkiksi kavereiden auttamista tai perheen tärkeyttä. Omien arvojen sanoittaminen ylipäänsä koetaan melko helpoksi nuorten aikuisten keskuudessa.

Harva nuorista on yhteiskunnallisesti aktiivinen ainakaan perinteisessä mielessä (Nuorisobarometri *et al* 2015a), vaan he pyrkivät vaikuttamaan lähinnä kuluttamisen keinoin, esimerkiksi suosimalla ilmastoystävällisempiä tuotteita tai vastuullisia palveluita (Nuorisobarometri *et al* 2015a; Terävä 2018; Deloitte 2020). Vastaavanlaiset löydökset toistuivat haastatteluissa. Toinen tutkimuksessa havaittu vaikuttamistapa on pyrkimys saada muutosta aikaan omassa sosiaalisessa lähipiirissä keskustelemalla erimielisyyttä aiheuttavista teemoista, vaikkakaan tällaisiin keskusteluihin ei välttämättä helposti haluta lähteä.

KESKUSTELU- JA MIELIPIDEILMAPIIRIN KÄRJISTYMINEN

Nuorten aikuisten poliittiset mielipiteet ovat polarisoituneet, muun muassa taloudellisen epävarmuuden myötä (Vilpponen, Yle 2016). Haastatteluissa ilmeni, että erityisesti sosiaalisen median kautta vastaajille on muodostunut kokemus siitä, että keskustelukulttuuri on kärjistynyt. Nämä kokemukset ovatkin osaltaan saaneet nuoret tarkastelemaan sosiaalista mediaa kriittisesti. Osa tutkimukseen osallistuneista nuorista aikuisista tunnisti mielipideilmapiirin tai sananvapauden rajoittamisen merkittäviksi uhiksi, varsinkin jos omat mielipiteet eroavat koetun enemmistön mielipiteistä. Poliittisen etäisyyden kokemuksen onkin todettu vähentävän nuorten todennäköisyyttä osallistua poliittisiin keskusteluihin (Levinsen & Yndigegn 2015). Vastajat kuitenkin jakoivat ajatuksen toisten mielipiteiden kunnioittamisesta ja kokivat epävarmuutta tai korostunutta korrektiutta omien mielipiteiden ilmaisussa. Sosiaalisen median aikakaudella kärkkäät ja voimakkaat mielipiteet nousevat pintaan, minkä vuoksi epävarmuudelle ja sen ilmaisemiselle ei välttämättä jää tilaa.

Itseilmaisuus arvojen ja vaikuttamisen suhteen on rajoitettua: toisen näkemystä kunnioitetaan, vaikka se eroaisikin omasta

Tutkimuksen nuoret aikuiset pyrkivät korrektiuteen mielipiteissään, eikä kiistanalaisiin kysymyksiin aina haluttu ottaa kantaa. Varsinkin jos kyseessä on poliittisesti arvolatautunut aihe, vastaajat pehmensivät omia mielipiteitään tai lisäsivät puheeseensa korrektiutta ja yleisluontoisuutta ilmentäviä elementtejä. Omat vahvat mielipiteet saatetaan näin häivyttää yleisenä pidetyn diskurssin mukaiseksi.

Sama ilmiö toistuu siten, että toisten ihmisten näkemyksiä kunnioitetaan, ja niitä pyritään ymmärtämään. Vastaajat korostivat, että esiintuodut mielipiteet edustavat vain heidän omia näkemyksiään, ja että niistä poikkeavat näkemykset ovat yhtä tärkeitä. Mielipiteen ilmaisussa näkyy lisäksi pyrkimys eroavien kantojen ymmärrykseen ja siihen, mikä näihin eroihin on johtanut. Nuorta sukupolvea voidaankin tässä mielessä kutsua 'radikaalisti inklusiiviseksi'; he uskovat, että muutos on mahdollista vain dialogin kautta (Francis & Hoefel 2018). Toisaalta osa tutkimukseen osallistuneista pelkäsi joutuvansa leimatuksi tai ajautuvansa konfliktiin eriävien mielipiteidensä takia.

4.3

LISÄÄNTYNYT KILPAILUHENKISYYS JA EPÄVARMUUS

Nuorten aikuisten elämää leimaa lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus, mikä näkyy ennen kaikkea työelämässä, sen pirstaleisuudessa sekä pätkätöiden lisääntymisessä, ja jo lukioikäisillä on pääsykoemuutosten tuomassa ympäristössä painetta menestyä. Jo 2000-luvun alussa on havaittu, että jopa joka viides lukiolaistyttö ja joka kymmenes suomalainen opiskelija kärsii opiskelu-uupumuksesta (Kaski, Yle 2003; Nyyssönen, Yle 2013). Korona-aikana tilanne on mennyt huonompaan suuntaan. Esimerkiksi Helsingin Yliopiston teettämässä kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että uupuneita ja uupumisriskissä olevia opiskelijoita on jopa 60 %. (Salmela-Aro & Peltonen, 2020).

Haastattelututkimuksessa kasvaneet paineet näkyvät nuorilla aikuisilla elämän suorittamisena ja siitä suoriutumisenä – vapaa-ajan, oman tien löytämisen ja vain olemisen sijaan vastaajien puheissa korostuvat monesti tavoitteellisuuden merkitys ja oman itsen kehittäminen. Monesti näiden paineiden koetaan tulevan ulkopuolelta, yhteiskunnasta ja lähipiiristä. Toisaalta kasvanut epävarmuus kääntyy joillekin positiiviseksi arvoksi, esimerkiksi suhteessa lisääntyneeseen joustavuuteen ja vapauteen tehdä itselle merkityksellisiä asioita.

Vastaajien elämässä näkyy paine suorittaa sekä menestystä, mikä on sekä positiivinen että negatiivinen asia

Menestymisestä ja elämässä etenemisestä koettiin paljon paineita, ja ne vastaajat, joilla ei ollut selkeää suuntaa elämälleen, kokivat jääneensä jostakin paitsi. Suuri osa nuorista aikuisista haluaa asunnon, parisuhteen ja uran, vaikka näiden tavoittelu nähdään samaan aikaan vanhakantaisena. Suoritusyhteiskunnan ja nuorten itsensä itseensä kohdistamat paineet ja odotukset sekä ahdistava maailmantilanne ovat osaltaan vaikuttaneet nuorten mielenterveysongelmien ja epäterveen perfektionismin lisääntymiseen (Kettunen 2018; Helne 2019). Toisaalta itsensä jatkuva kehittäminen oli tutkimukseen osallistuneille vastaajille myös myönteinen asia, jota sekä tavoiteltiin että ihannoitiin.

Vastaajien elämässä näkyy lisäksi monenlainen epävarmuus, ja epävarmuuden kokemus myös jakoi vastaajia. Paine suorittamisesta jakaa suomalaisia ylipäänsä yhä enemmän menestyjiin ja huono-osaisiin. Toisille yhteiskunnan vaatima joustavuus ja riskienotto näyttäytyy arvona itsessään, eikä se sisällä uhkakuvia, vaan saattaa olla vapauttavaa. Nuorten aikuisten maailmassa spontaanius ja riskienotto saatetaankin nähdä nuoruuteen kuuluvana, mikä mahdollistaa seikkailun ja leikillisyyden.

Ajatukset tulevaisuudesta jakavat vastaajia – osalle huolet tulevasta kohdistuvat koko maailmaan, osalle omaan elämään

Tutkimuksessa kartoitettiin myös sitä, minkälaisia uhkia ja riskejä nuoret liittävät tulevaisuuteen. Vain harvalle maailmanlaajuiset uhat, kuten ympäristökriisi, ovat oikeasti omaan arkeen vaikuttavia asioita. Niistä osataan puhua, mutta ne eivät välttämättä muuttaneet vastaajien käyttäytymistä. Lisäksi Suomen tilanne ja yhteiskunnan kehitys nähdään positiivisena verrattaessa muihin maihin. Parille vastaajalle taas ilmastonmuutos on valtava huolenaihe, ja sen estämiseksi pyritään tekemään kaikki mahdollinen.

Suomalaisnuoret kokevat aiempaa enemmän huolta yhteiskunnallisista kysymyksistä, mutta enemmistö suhtautuu silti toiveikkaasti omaan ja Suomen tulevaisuuteen (Muhonen 2019). Valtaosa vastaajistammekin näki oman tulevaisuutensa positiivisena – silloinkin, kun he ovat huolissaan globaalista tilanteesta. Osalle oma tulevaisuus oli kuitenkin hyvin epävarma, ja sen mahdolliset suunnat aiheuttavat huolta.

4.4

LÖYHÄ YHTEISÖLLISYYS JA SITOUTUMATTOMUUS

Nuorisobarometrin mukaan lähes 90 % nuorista kuvaa kiinnittymistään perheeseen ja ystäviin melko tai erittäin kiinteäksi (Nuorisobarometri *et al* 2015b). Tutkimuksemme nuorten aikuisten tärkeimmät yhteisöt liittyvätkin perheeseen sekä ystäviin. Nuoret aikuiset eivät ole kiinnostuneita mistä vain yhteisöistä vaan ryhmät valitaan tarkasti vastaamaan omia arvoja tai mielenkiinnonkohteita. Lisäksi yhteisöt nähdään muuttuvina ja niiden rajat löyhinä. Myös oma sitoutuminen eri yhteisöihin vaihtelee paljon: perheen merkitys pysyvänä yhteisönä korostuu, kun taas jokapäiväisten ja arkisten yhteisöjen, kuten työ- tai harrastuskaverien, merkitys jää vähäiseksi tutkimukseen osallistuneiden kokemuksissa. Myös koulua kohtaan koettu yhteenkuuluvuus on heikentynyt (Korkee, Turun Sanomat 2017). Yleisempi sitoutumattomuuden kulttuuri korostaakin muuttumattomien ja itse valittujen, samanhenkisten ja -mielisten ystävien muodostamien yhteisöjen merkitystä. Muilta osin yhteisöllisyyden merkitys jää tutkimuksessa melko pieneksi, eikä esimerkiksi verkossa tapahtuva yhteisöllisyys erityisesti näy nuorten aikuisten elämässä.

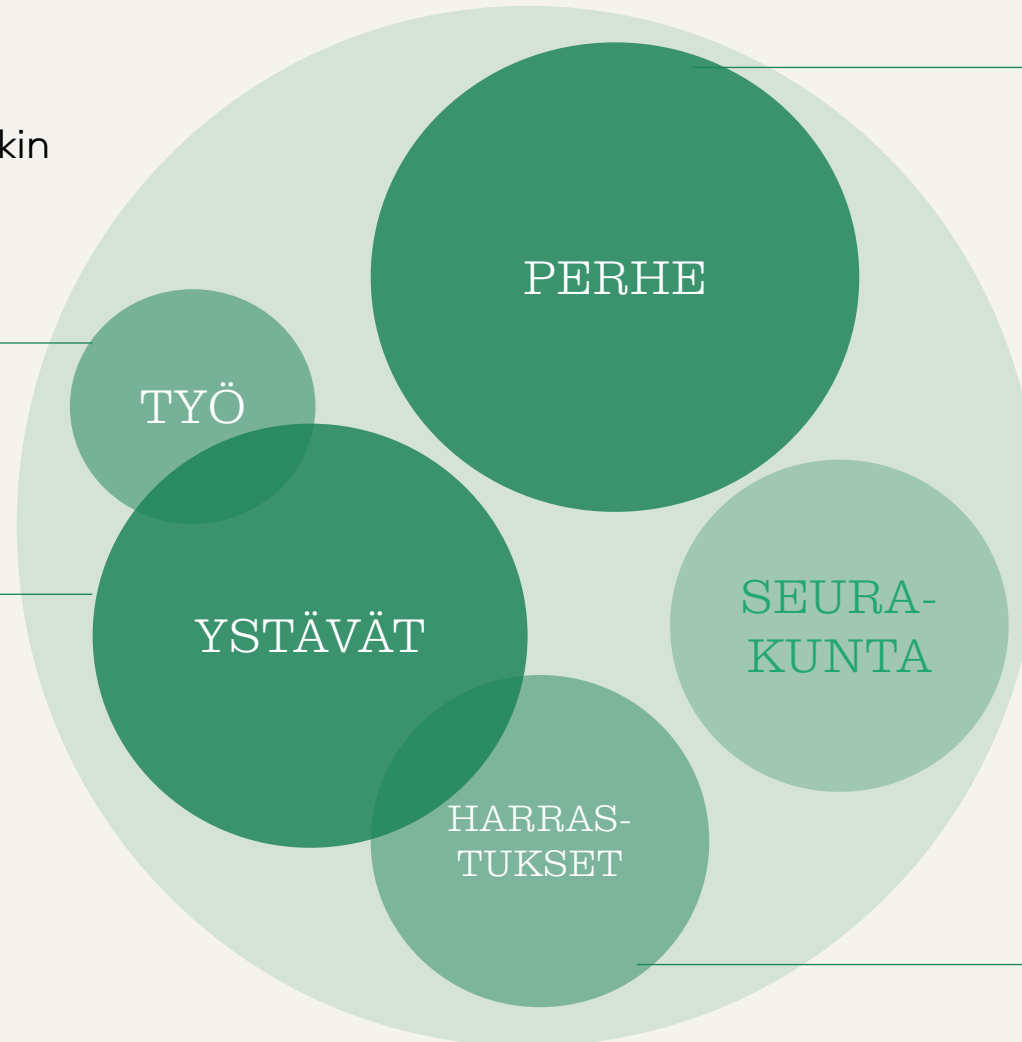

Nuorten aikuisten elämässä yhteisöllisyys jää pieneen rooliin, vaikkakin läheiset ihmissuhteet ovat äärimmäisen tärkeitä

Hyvään työpaikkaan kuuluu hyvä työyhteisö, mutta etenkin nuoremmille vastaajille työyhteisön merkitys jää pieneksi.

Ystäväpiirit mahdollistavat kuulumisen tunteen, jota vastaajat kuitenkin toivovat, vaikka yhteisöllisyyttä he eivät sen kummempin kaivanneetkaan.

Perhe on tärkein yhteisö. Perheeseen sitoudutaan ja sen merkitys esimerkiksi omalle arvonmuodostukselle on kiistaton.

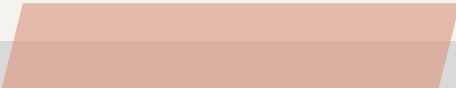
Muutamalle vastaajalle harrastuksien kautta löydetyt yhteisöt ovat merkittäviä, jopa perheenomaisia. Ne liittyvät aina tiettyyn kontekstiin ja/tai toimintaan.

Läheisten muodostamat yhteisöt, eli perhe ja ystävät, ovat merkityksellisimpiä nuorille aikuisille

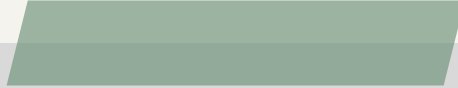
Perheenjäsenillä on erittäin tärkeä rooli vastaajien elämässä – perhe on tiivis yhteisö, johon sitoudutaan. Osa nimesi lapsuuden perheen jopa omaa parisuhdetta merkityksellisemmäksi, ja oli yhteydessä vanhempiin päivittäin.

Kavereiden ja ystävien yhteisöt muodostuvat vertaisista, ja ystävyyksien merkitys on fundamentaalinen. Ystäväpiireissä oli tärkeää samanhenkisyys ja samojen arvojen jakaminen, mikä on olennaista turvallisuuden tunteen kokemuksen kannalta – heidän kanssaan arvoista voi keskustella ilman pelkoa konflikteista.

Muut merkittävät yhteisöt muodostuivat toiminnan, eli esimerkiksi harrastusten ja työn kautta

Työyhteisöt ovat merkittäviä, sillä ne nähdään paikkoina tutustua uusiin ihmisiin ja ne täyttävät päivittäistä sosiaalisuuden tarvetta. Arjen jakaminen toistuvasti samojen ihmisten kanssa työyhteisössä luo yhteisöllisyyden kokemuksia, vaikkei yhdessä vietettäisi vapaa-aikaa.

Harrastusyhteisöt saattavat olla tiiviitä, mutta niiden ei välttämättä nähdä ulottuvan harrastuksen ulkopuolelle. Harrastukset tarjoavat mahdollisuuksia muodostaa porukoita ja tavata ihmisiä.

Verkkoyhteisöt olivat vastaajien elämässä vain pienessä roolissa

Digitaalinen yhteisöllisyys oli osalle vastaajista tärkeää, mutta verkosta ei aktiivisesti haettu uusia yhteisöjä, vaan ne saattoivat mukaila jo olemassaolevia ryhmiä. Monet esimerkiksi pelaavat vanhojen ystäviensä kanssa, mutta eivät välttämättä tutustu uusiin ihmisiin pelien kautta. Pelaaminen myös yhdistettiin usein nuorempaan elämänvaiheeseen, jolloin pelaamiselle oli enemmän aikaa. Osa vastaajista kuvaili, kuinka nuoremmalle sukupolvelle verkkoyhteisöt ovat merkityksellisempiä kuin heidän omalle sukupolvelleen.

Kokemukset pandemian vaikutuksista olivat erilaisia

Osalle haastateltavista pandemia on ollut massiivinen mullistus. Vastaajien joukossa oli nuoria aikuisia, jotka olivat menettäneet työnsä, ja sitä kautta sekä elinkeinonsa että työyhteisönsä pandemian vuoksi. Kotiin jääminen koettiin usein rankaksi. Lisäksi esimerkiksi korkeakouluuyhteisöön kiinnittyminen on ollut todella haastavaa, kun uusien ystävien hankkiminen on rajoittunut verkkoon, eikä uusien ystävyysuhteiden solminen tätä kautta ole ollut helppoa.

Toisten vastaajien elämään pandemia ei taas ole juurikaan vaikuttanut. Vaikka sosiaalisuuden taso ei ollut normaalia pandemian aikana, osa vastaajista ei kokenut tilanteen muuttaneen heidän elämänsä radikaalisti. Osa vastaajista olikin käynyt pandemian aikana töissä, ja kulkenut eri paikoissa suhteellisen normaalisti.

Myös esimerkiksi Aapola-Kari ym. (2021) ovat havainneet koronapandemian vaikuttaneen epätasaisesti nuoriin. Syksyllä 2020 puhelinhaastatteluilla tehdystä tutkimuksesta käy ilmi, että osaa 12–25-vuotiaista korona-aika huoletti, pelotti, ahdisti ja masensi, mutta osalle se merkitsi myös rauhoittumista tai kiitollisuutta.

4.5

HYVINVOINTIKULTTUURIN VAHVISTUMINEN

Hyvinvointidiskurssin vahva asema nyky-yhteiskunnassa ja terapiapuheen yleistyminen vaikuttavat nuorten aikuisten kokemuksiin hyvinvoinnista. Hyvinvointi olikin kaikille vastaajille tärkeä asia, josta piti aktiivisesti pitää huolta. Hyvinvointia korostavien ilmiöiden valtavirtaistuminen lisää tietoa ja auttaa jäsentämään omia ajatuksia verbaalisesti, mikä näkyy nuorten aikuisten elämässä muun muassa hyvinä tunnetaitoina. Tutkimuksen vastaajien mielessä hyvä elämä tarkoittaa niin fyysistä kuin henkistäkin hyvinvointia, ja oman elämän ratkaisuja pohditaan myös hyvinvoinnin ja sen rakentamisen näkökulmasta. Hyvinvoinnin kieli läpileikkaa nuorten aikuisten puhetta omasta arjesta – omista tunteista sekä niihin liittyvistä taidoista puhuttiinkin pääosin avoimesti.

Vastaajat ovat tunnetaidoiltaan taitavia, ja huolehtivat arjessaan omasta henkisestä hyvinvoinnistaan

Aikaisemmissa tutkimuksissa nuoret ovat kuvanneet hyvinvoinnin syntyvän pääasiassa immateriaalisista ulottuvuuksista kuten luontoyhteydestä, merkityksellisestä, luovasta ja muita palvelevasta tekemisestä sekä ystävien kanssa olemisesta (Kansaneläkelaitos 2021).

Vastaajille hyvinvointi tarkoitti samankaltaisia asioita. Omasta hyvinvoinnista huolehditaan esimerkiksi rentoutumalla, urheilemalla, luonnossa oleilemalla ja huolehtimalla siitä, että aivoille on levollista aikaa. Rentoutumista tehtiin sekä yhdessä esimerkiksi perheen kanssa että yksin.

Vastaajat olivat taitavia sanoittamaan ja käsittelemään omia tunteitaan. Esimerkiksi vahvoja tunnekokemuksia käsitellään tietoisesti vetäytymällä tarkastelemaan niitä omassa rauhassa. Monet vastaajista halusivat ymmärtää omien tunteidensa lähteitä. Myös urheilua käytetään tunnesäätelyn apuna. Ystävillä on tärkeä rooli henkisen hyvinvoinnin ylläpidon kannalta, sillä vastaajille oli tärkeää, että ympärillä on ihmisiä, joille voi puhua. Näiden ihmisten ei tarvitse olla läheisiä, vaan esimerkiksi terapeutti voi myös auttaa. Tärkeimpänä pidettiin sitä, että tietää, että tulee kuulluksi ja ymmärretyksi.

Sosiaalisen median käytön kanssa kipuillaan, ja osa kokee sen uhkana hyvinvoinnilleen

Monet vastaajista halusivat priorisoida aitoja kohtaamisia ja hetkiä sosiaalisen median sijaan. Osa vastaajista pohti ääneen, kuinka läsnäolo on erilaista sosiaalisessa mediassa ja ”oikeassa elämässä”. Läsnäolo koetaan huomattavasti aidommaksi, kun kommunikointi on suoraa. Sosiaalinen media puolestaan koettiin paikoitellen jopa kauniin elämän suodattimena. Aikaisemmissa tutkimuksissa onkin havaittu, että sosiaalinen media on monelle nuorelle alusta, jonka kautta he hakevat välitöntä vahvistusta tai hyväksyntää (Rue 2018).

Sosiaalisessa mediassa vietetty aika näyttäisi olevan vahvasti yhteydessä myös yksinäisyyteen ja masennukseen (Rue 2018). Samankaltaisesti osa haastateltavista koki sosiaalisen median niin raskaaksi, että he pohtivat sen rajoittamista ja siitä luopumista. Sosiaaliseen mediaan koukuttuminen ja ajan kuluminen sitä käytettäessä ahdisti, koska aikaa haluttiin käyttää muuhun. Yhteydenpidon kannalta sosiaalisen median hyödyt kuitenkin tunnistettiin.

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä
2. Tutkimuksen toteutus ja metodologia
3. Aikuisuuden kokemukset
4. Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt
  - 4.1 Arvojen integriteetti ja nuorten kasvanut toimijuus
  - 4.2 Keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistyminen
  - 4.3 Lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus
  - 4.4 Löyhä yhteisöllisyys ja sitoutumattomuus
  - 4.5 Hyvinvointikulttuurin vahvistuminen
5. **Nuorten aikuisten elämäkatsomus, usko ja hengellisyys**
  - 5.1 Hengellisyyden kokemusten kirjo on valtava
  - 5.2 ”Usko johonkin” ja epävarmuus omista kokemuksista
  - 5.3 Hengellisyyden ilmentymiä yliluonnollisesta ajan jatkumon kokemiseen
6. **Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen**
7. **Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon**
  - 7.1 Kirkko on hyvä asia yhteiskunnassa
  - 7.2 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi
  - 7.3 Nuoret eivät kaipaa kirkon yhteisöllisyyttä
  - 7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät ole pysyviä
  - 7.5 Perinteitä kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan
  - 7.6 Kirkon uskonnollisuus tuntuu vieraalta

5. Nuorten aikuisten elämänkatsomus, usko ja hengellisyys

5.1

HENGELLISYYDEN KOKEMUSTEN KIRJO ON VALTAVA

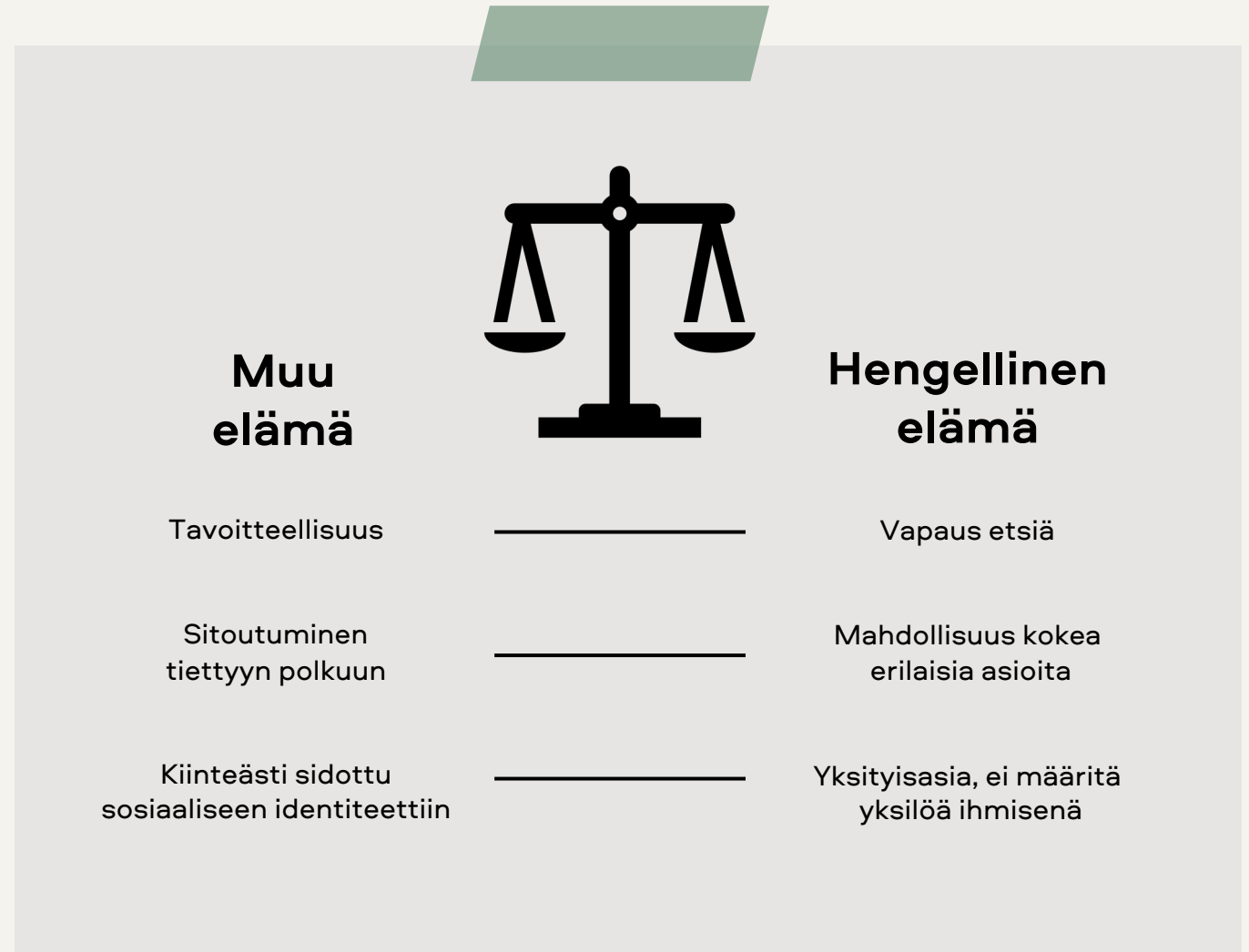
Suhde hengellisyyteen on muutoksessa, ja uushenkiset uskomukset yleistyvät etenkin nuorten keskuudessa (Sandell, Yle 2021) Haastateltujen nuorten aikuisten hengellisyyden kirjo on todella moninainen, vaikka moni heistä ei mielläkään itseään erityisen hengelliseksi ihmiseksi. Hengellisyys sanana liitetään järjestäytyneeseen uskonnolliseen toimintaan kuten rukouluun ja kirkossa käymiseen, mikä koetaan monesti itselle vieraaksi. Tutkittaessa aihetta syvemmin käy kuitenkin ilmi, että nuorilla aikuisilla on valtavasti erilaisia kokemuksia, joiden voi tulkita liittyvän hengellisyyteen.

Tutkimukseen osallistuneiden nuorten aikuisten hengellisissä kokemuksissa monenlaiset asiat ovat sallittuja, eikä kokemusten tarvitse olla loogisessa yhteydessä heidän maailmankuvaansa muuten. Omaa hengellisyyttä ei tarvitsekaan laittaa mihinkään tiettyyn, ennalta määritettyyn kategoriaan, eikä omaa hengellisyyttä tarvitse lukita, vaan uusia ajatuksia ja kokemuksia kohtaan ollaan avoimia.

Hengellisyys ja oman hengellisyys tutkiminen toimivat hyvin vastakkaisella logiikalla kuin muu elämä

Kaikessa avoimuudessa ja etsinnän vapaudessa nuorten aikuisten hengellisyys näyttäytyy tutkimattomana maana, mihin ei liity tavoitetta eikä tiettyä nimettyä logiikkaa, eikä sitä kautta myöskään paineita. Tämä on hyvin erilaista kuin nuorten aikuisten muu elämä, jota määrittää tyypillisesti tavoitteellisuus, riittämättömyyden pelko sekä erilaiset sosiaaliset velvollisuudet, mitkä yhdessä tuovat paljon suorituspaineita. Vapaana, kokeilun tilana ja eetoksena hengellisyys ja sen eri muotojen kokeminen toimiikin vastapainona muuten suorittavalle elämälle.

Suhde hengellisyyteen on yksityinen, eikä siitä keskustella kuin lähimpien ystävien tai perheen kanssa

Tutkimukseen osallistuneiden nuorten aikuisten keskuudessa sosiaalinen konteksti ei rajoita hengellisyyden kokemuksia, vaan asia koetaan yksityiseksi. Vastaajien oma kokemus hengellisyydestä ei ole riippuvainen esimerkiksi perheenjäsenten tai ystävien hengellisyydestä eikä heillä ole paineita kokea hengellisyyttä samalla tavalla. Vastaavasti myös muiden hengellisyyttä kohtaan ollaan suvaitsevaisia. Nuoren aikuiset ajattelevat, että kukin saa uskoa ja ajatella miten haluaa hengellisyyteen liittyvistä asioista. Suomalaiset nuoret ovatkin kansainvälisesti vertailtuna hyvin itsenäisiä elämäänsä koskevissa päätöksissään (Nurmi, Helsingin Uutiset 2020).

Nuoret aikuiset puhuvat vain hyvin harvojen kanssa hengellisyyteen ja uskoon liittyvistä asioista. Hengellisyyden yksityisyyden vuoksi teema otetaan esille vain turvallisessa ympäristöissä, esimerkiksi läheisten ystävien seurassa. Tällöin ei ole pelkoa leimautumisesta tai konfliktista, vaan hengellisyyttä koskevien kysymysten tutkiminen on sallittua. Hengellisyyden kokemusten moninaisuutta ja yksityisyyden vaalimista voidaan verrata nuorten aikuisten arvokorrektiuden ideaaliin.

5.2

”USKO JOHONKIN” JA EPÄVARMUUS OMISTA KOKEMUKSISTA

Tutkimuksessa kävi ilmi, että uskonnollisuuden ja hengellisyyden merkitys vaihtelee valtavasti nuorten aikuisten keskuudessa. On nuoria, joille uskonto on elämän peruspilari ja ohjenuora, ja jonka oppeja pyritään noudattamaan. Vastakkaisesti on myös nuoria, joille uskonto ei ole omia arvoja vastaava uskomisjärjestelmä, ja jonka oppeihin ei yksinkertaisesti uskota. Valtaosa nuorista aikuisista sijoittuu kuitenkin tähän välimaastoon. He eivät kuvaile itseään uskonnollisiksi tai hengellisiksi, mutta sanovat usein uskovansa ainakin johonkin tai olevansa epävarmoja siitä, uskovatko vai eivät. Yhteistä nuorille aikuisille on se, että he ajattelevat, että oman uskon tulee olla autenttista.

Uskonto voi olla nuorilla aikuisilla hyvin erilaisessa roolissa

Osa nuorista aikuisista kokee olevansa niin sanotusti ”ei-uskonnollisia”. He eivät usko uskontojen käsityksiin ja opetukseen, eikä uskonnollisuus määritä heidän maailmankuvaansa tai elämänkatsomustaan tai tätä kautta arkea ja tekemisiään. He saattavat kokea hengellisyyden ylipäätään itselleen vieraana, eivätkä he tunnista itsessään hengellistä puolta.

Moni nuorista aikuisista asettuu ei-uskonnollisten ja vankasti uskovien välimaastoon: he mieltävät uskovansa johonkin tai ovat epävarmoja omasta uskostaan ilman, että kokevat kuitenkaan olevansa hengellisiä ihmisiä tai ateisteja. Osalle nuorista aikuisista uskonnollisuus myös vaihtelee kausittain tai jopa päivittäin, viitaten siihen, että hengellisyyden roolia ei ole sinetöity omassa elämässä.

Vastaajien joukossa oli myös vakaumuksellista kristinuskoa. Vankasti uskoville nuorille aikuisille hengellisyys on erottamaton osa elämää ja he pyrkivät saamaan yhteyden Jumalaan. Heille kristinuskon käsitteistö on hyvin tuttua ja he pohtivat elämäänsä näiden käsitteiden ja oppien kautta. Kristinuskko on tärkeässä roolissa myös arjessa ja se ohjaa heidän moraaliaan, käyttäytymistään ja päätöksiään.

Nuoret aikuiset ovat myös joustavia uskonnollisuuden muutosta kohtaan

Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että valtaosalla nuorista hengellisyyden ja uskonnollisuuden rooli elämässä on häilyvä (Ketola 2020) eikä suhtautumista ole lyöty lopullisesti lukkoon. Samankaltaista tematiikkaa ilmeni myös tekemissämme haastatteluissa. Moni haastateltavista ei kokenut olevansa kovin uskonnollinen tai hengellinen, eikä heidän suhtautumisensa asiaan ole muuttunut viimeisten vuosien aikana. Kuitenkin he ajattelivat, että tilanne voisi tulevaisuudessa muuttua, vaikka moni ei nähnyt sitä todennäköisenä. Nuorten aikuisten avoimuus tälle mahdollisuudelle kielii siitä, että hengellisyyttä ei tarvitse kategorisoida lopullisesti.

Etenkin muille kuin luterilaisille uskonnon harjoittaminen ilman vakaamuksellista uskoa ei aiheuta ristiriitaa

Tutkimukseen osallistuneilla muihin uskontokuntiin kuuluvilla on mutkattomampi suhtautuminen siihen, miten uskonto kuuluu ja toisaalta ei kuulu arkeen, elämään ja elämänkatsomukseen. Heille uskomisen, hengellisyys ja toisaalta myös kokemus siitä, että he eivät usko, on mahdollista samanaikaisesti ilman, että se aiheuttaa sisäistä ristiriitaa.

Yksi muihin uskontokuntaan kuuluvista haastateltavista esimerkiksi luokitteli itsensä ateistiksi, mutta sanoi harjoittavansa joitain uskontoon kuuluvia tapoja. Toinen vastaaja puolestaan koki uskonnollisten symbolien kantamisen merkityksellisenä vaikka hän ei kokenut olevansa uskonnollinen.

*“On oltava tosi ja
on oltava oma itsensä.
Ja minä lisään: ei vain
taiteessa vaan kaikissa
elämän vaiheissa.”*

Jean Sibelius

Monella elää toive, että he voisivat uskoa – uskon tulee kuitenkin olla autenttista, joten sitä ei voi vain itse valita

Vaikka moni tutkimukseen osallistuneista nuorista aikuisista ei usko Jumalaan tai kristinuskon oppeihin, he toivovat, että he voisivat uskoa. Osa nuorista aikuisista kokee, että uskomisen toisi vakautta ja varmuutta elämään, mikä voisi helpottaa elämiseen liittyvää ahdistusta. Toisilla uskomisen yhdistyy kuoleman jälkeiseen elämään ja mahdollisuuteen pysyä omien läheisten lähellä. Osa puolestaan kokee, että hengellisyyden ja uskonnollisuuden puute tekee heistä jollain tapaa vajavaisia ja erilaisia muista; ikään kuin heistä puuttuisi jotain, kun he eivät voineet uskoa.

Riippumatta siitä, kokevatko nuoret aikuiset itsensä uskonnollisiksi tai eivät, on heille yhteistä itselle asetettu vaatimus, että oman uskon tulee olla autenttista. Tutkimukseen osallistuneet vastaajat kokevat, ettei uskomista voi valita eikä varsinkaan pakottaa ulkopuolelta. Uskomisen koetaan itsestä lähteväksi, sisäiseksi kokemukseksi, jonka muotoutuminen ei ole tahdonalaista.

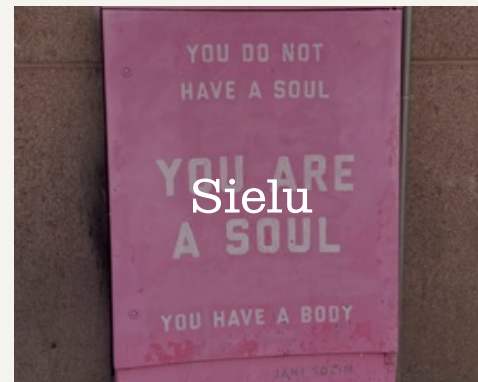
5.3

HENGELLISYYDEN ILMENTYMIÄ YLILUONNOLLISESTA AJAN JATKUMON KOKEMISEEN

Koska nuorten aikuisten usko ja hengellisyys ei ole kovin tarkasti määritelty ja hengellisyyteen suhtaudutaan avoimuudella ja uteliaisuudella, on nuorten aikuisten elämässä tilaa erilaisille hengellisyyden kokemuksille. Tyypillistä hengellisille kokemuksille ovat voimakkaat tunteet kuten herkistyminen ja pysähtyminen tunteiden äärelle. Lisäksi hengellisille kokemuksille on usein vaikea löytää sanoja. Nuoret aikuiset eivät itse kuitenkaan välttämättä määritä kokemuksiaan tai uskomuksiaan hengellisyyden kautta, mistä käy ilmi diskurssiero heidän ja kirkon välillä. Hengellisyyttä ei välttämättä otetakaan yhtä vakavasti kuin ennen, eikä siihen liitetä enää samanlaisia sääntöjä ja kieltoja, sillä hengellisyyttä ei nähdä enää yhtä pyhänä ainakaan ei-uskonnollisten keskuudessa. (Pessi ym. 2018).

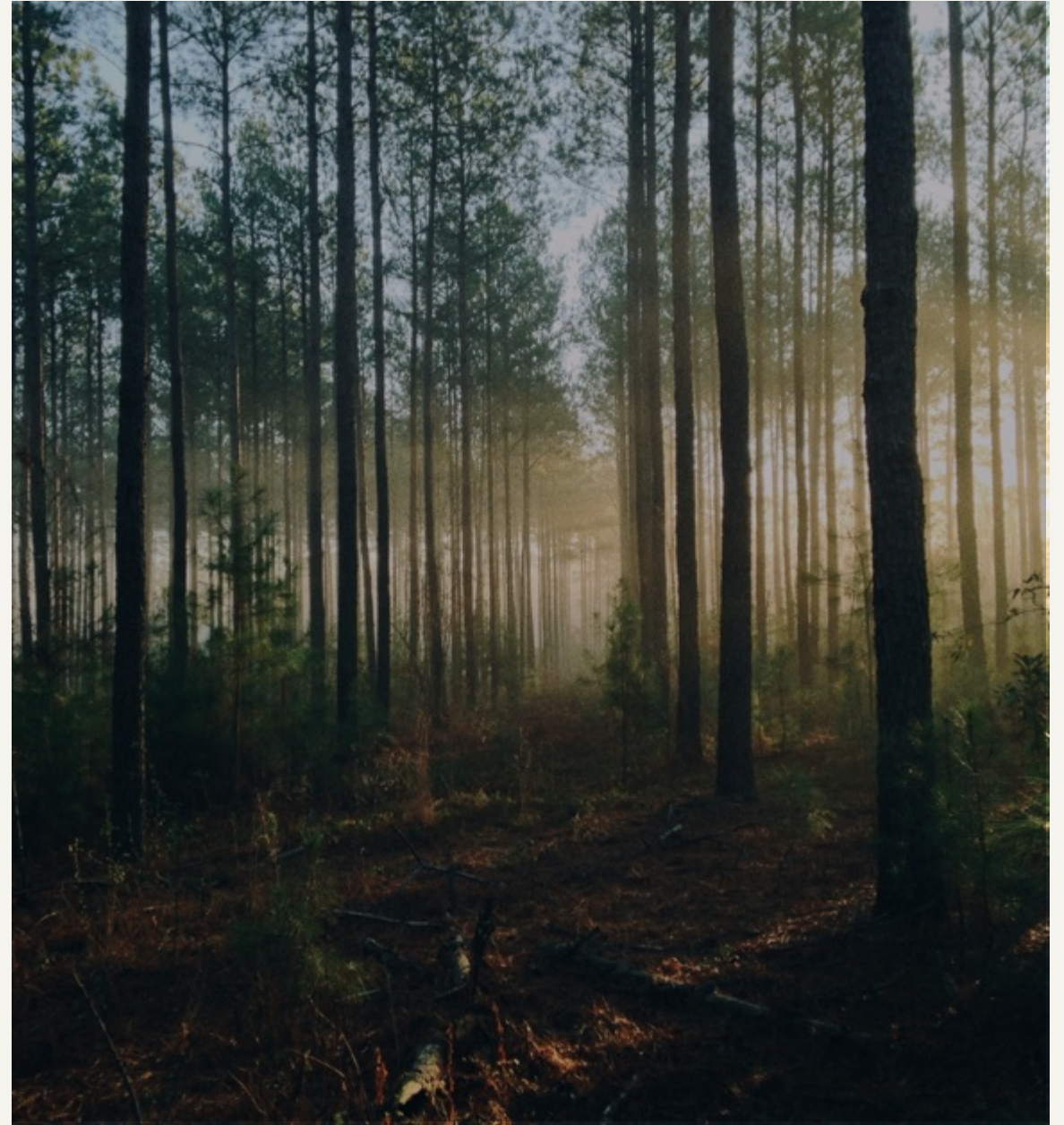
Nuorilla aikuisilla on runsaasti kokemuksia, jotka kirkon kielessä voitaisiin mieltää hengellisiksi, mutta jotka nuoret usein käsitteellistävät erilailla

Kirkon ja nuorten aikuisten välillä on diskurssiero: nuoret eivät liitä kokemaansa hengellisyyttä välttämättä mitenkään uskontoon

LUONTO

Suomen luonto on perinteisesti pyhänä pidetty paikka (Peltonen 2021). Haastatteluissa moni nuorista aikuisista liitti luontoon hengellisyyden kokemuksia, vaikkeivat vastaajat uskoneetkaan varsinaisesti esimerkiksi luonnon henkiin. Suuri osa hakeutuu luonnon ääreen arkisista syistä, esimerkiksi halutessaan rauhoittua tai antaakseen mielensä levähtää, mutta luonto saattaa tuottaa yllättäviä hengellisiä kokemuksia esimerkiksi täydellisellä harmoniallaan. Toisaalta hyvin uskonnolliset saattavat hakeutua luontoon hakiessaan yhteyttä ylempään. Monilla vastaajista on myös luontoon liittyviä erityisiä kokemuksia, joissa esimerkiksi luonnon ihmeellisyys liikuttaa tai luonnon suuruus sai aikaan kokemuksen omasta pienuudesta. Monet vastaajat myös kuvailivat kokemuksia, joissa he kokivat kehollisesti olevansa yhtä luonnon kanssa tai joissa luonto pakotti pysähtymään ikuisella liikkeellään.

ASTROLOGIA

Monet nuoret aikuiset ovat kiinnostuneita yliluonnollisista asioista, vaikka he eivät kuulu mihinkään tiettyyn uskontokuntaan (Sandell, YLE 2021). Haastattelussa astrologia sekä muut uushengellisyyden muodot olivat tuttuja nuorille aikuisille, mutta niihin suhtautuminen jakoi vastaajia: osa nuorista aikuisista lähestyy niitä mielenkiinnolla ja avoimuudella, ihmetellen, miten esimerkiksi horoskoopit onnistuvat välillä kuvailemaan heidän lähipiirinsä henkilöitä tai heitä itseään niin osuvasti. Osa nuorista aikuisista ei puolestaan usko niihin lainkaan ja on hyvin skeptisiä esimerkiksi horoskooppien ennustuksia kohtaan. Vaikka vain hyvin harva näkee astrologiassa tai horoskoopeissa suurempaa viisautta, ei niihin suhtauduta kovin tuomitsevasti vaan ne ymmärretään osaksi nuorten omaa, paikoitellen viihteellistä kulttuuria.

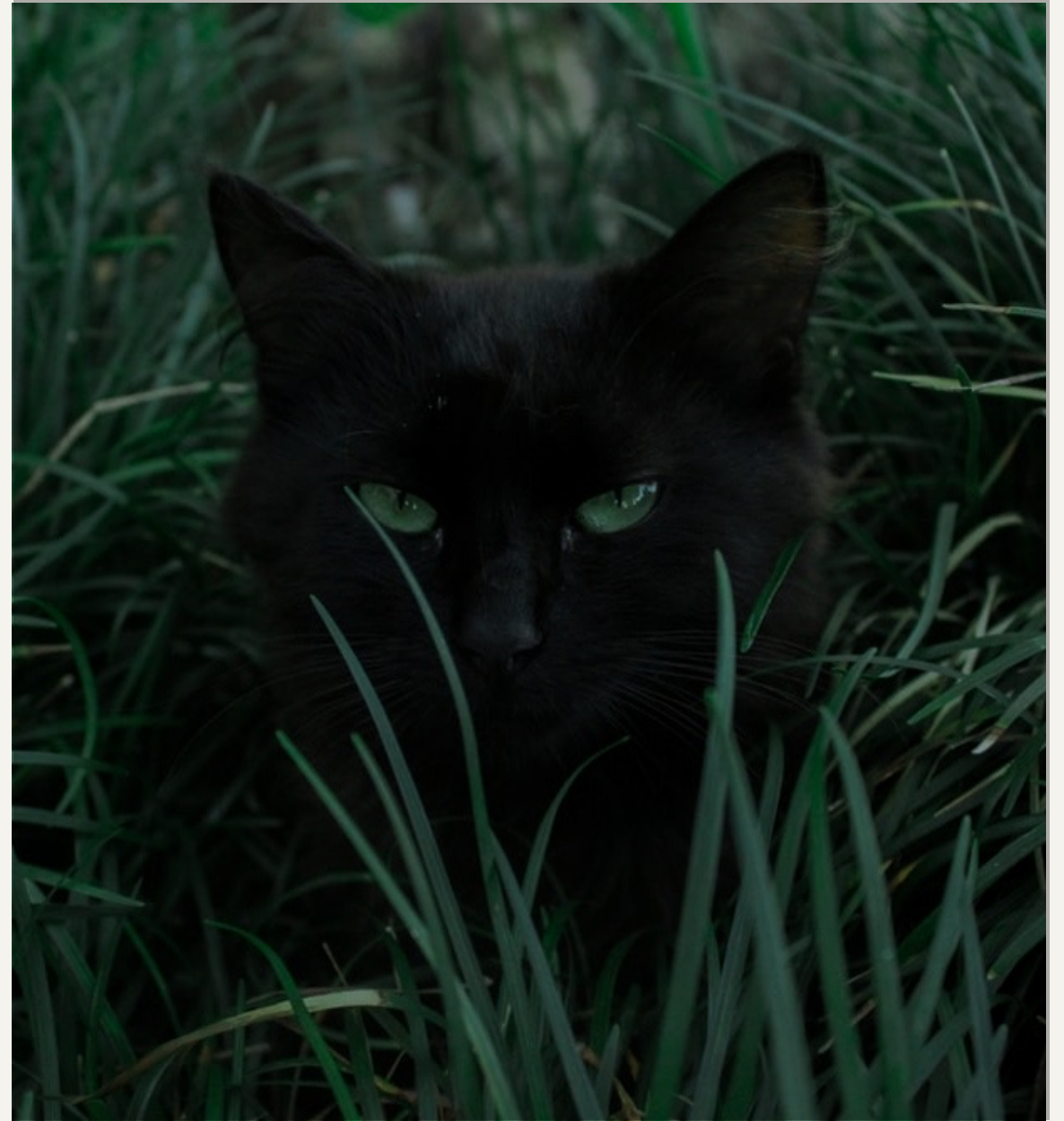
YLILUONNOLLISET KOKEMUKSET

Nuorten aikuisten keskuudessa ilmenee avoimuutta yliluonnollisuudelle sekä myös omakohtaisia kokemuksia siitä (Ketola 2020). Tutkimukseen osallistuneet haastateltavat kertoivat muun muassa kokeneensa näkymättömän ja selittämättömän läsnäoloa tai jonkun koskettaneen heitä. Osa tutkimukseen osallistuneista hyväksyi selittämättömien asioiden olemassaolon. Osalle puolestaan kokemukset riitelivät rationaalisen, luonnontieteellisen maailmankatsomuksen kanssa, ja kokemuksia pyrittiin selittämään esimerkiksi alitajunnan kautta. Jotkut nuorista aikuisista eivät halunneet lähteä edes koettelemaan omaa luonnontieteellistä maailmankuvaansa ja sanoivat kieltäytyneensä esimerkiksi spiritismin kokeiluista.

TAIKAUSKO

Taikausko ei ollut kovin paljoa esillä vastaajien keskuudessa, lukuun ottamatta yhtä vastaajaa, joka kuvaili itseään taikauskoiseksi. Hän ei kuitenkaan liittänyt taikauskoa hengellisyyteen tai ylikuonnolliseen, vaan taikausko oli vanhemmalta peritty tapa ja ajattelumalli, asia mikä kulkee suvussa ja liittyy enemmän kulttuuriin, perheeseen ja kulttuurisiin uskomuksiin kuin hengellisyyteen.

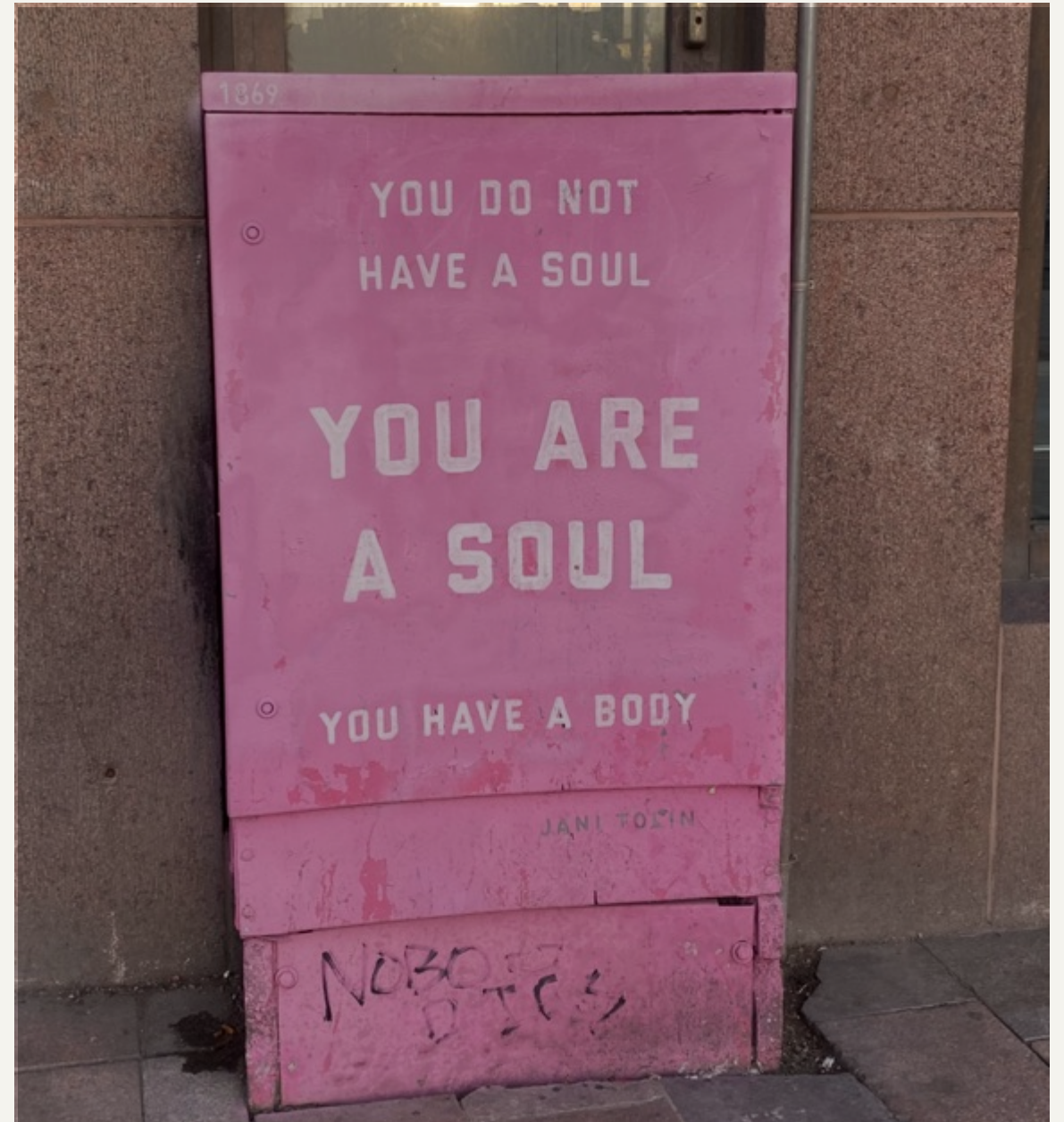
AJAN JATKUMO JA HISTORIA

Nuoret aikuiset kokevat henkisyyttä myös sellaisten asioiden äärellä, jotka muistuttavat ajan valtavasta voimasta ja yksittäisen ihmisen pienuudesta ja merkityksettömyydestä ajan pitkässä jatkumossa. Esimerkiksi historialliset muistomerkit tai rauniot tuovat ajan mittakaavan esille ja aiheuttavat samankaltaisia kokemuksia kuin luonto. Kokemukset korostuivat sellaisten vastaajien keskuudessa, jotka olivat matkustelleet paljon, ja jotka tätä kautta olivat päässeet refleктоimaan kokemustaan vieraassa ympäristössä esimerkiksi tuhansia vuosia vanhojen raunioiden äärellä.

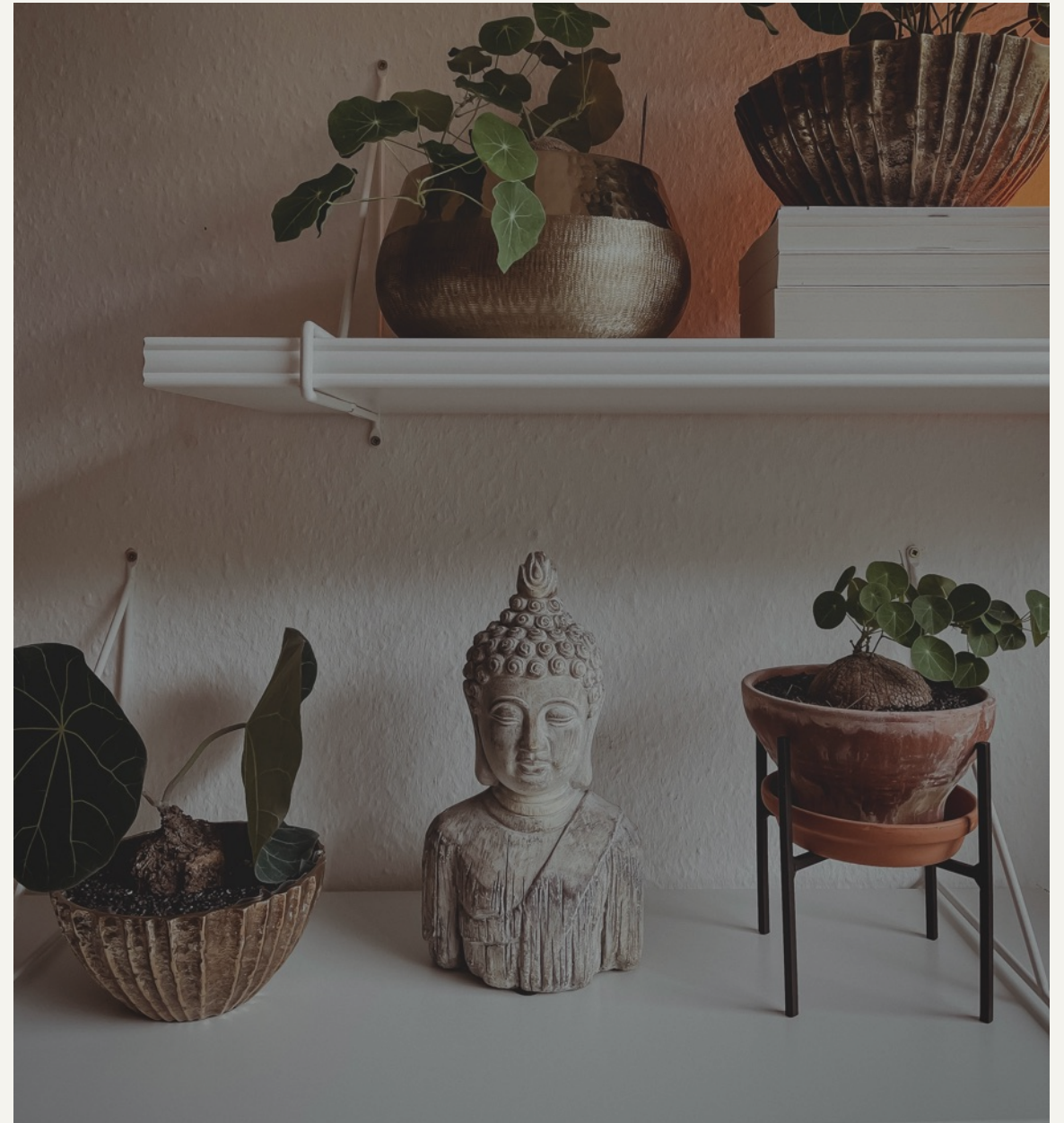
SIELU

Nuorten aikuisten käsityksissä ja kokemuksissa hengellisyydestä sielu koetaan hieman haastavaksi termiksi. Vastaaajilla oli itse sanoitettuja ja pohdittuja käsityksiä sielusta eikä omaa käsitystä sidottu mihinkään oppiin. Osa kuvasi sielua esimerkiksi ihmisen persoonallisuuden tai minuuden kaltaiseksi suureksi energiaksi, ytimeksi tai auraksi, joka ohjaa ja yrittää kertoa mitä yksilön tulisi tehdä. Osa liittää kysymyksen kuoleman jälkeiseen elämään ja ajattelee, että sielu on jokin mikä saattaa jatkaa elämää vaikka fyysinen ruumis ei enää eläisikään. Yhteistä käsityksille on, että sillä kuvataan yksilöä ja sen ainutlaatuisia ominaisuuksia.

MUUT USKONNOT

Nuorten aikuisten keskuudessa ilmenee myös avoimuutta ja kiinnostusta muiden uskontojen oppeja kohtaan silloin, kun niissä ei ollut mitään niin sanottuun ääriuskonnollisuuteen viittaavaa. Erityisesti buddhalaisuus herättää kiinnostusta, sillä siihen yhdistetään vahva kokemuksellisuus, mielen hallinta ja omistautuminen mutta ei niinkään tiettyä oppia tai näkemystä mihin tulisi uskoa. Mediassa onkin keskusteltu, että nykyaikana länsimaissa buddhalaisuuteen voidaankin suhtautua osittain elämänfilosofiana uskonnon sijaan (Liusuwan, Huffpost 2017).

Tutkimuksen nuoret aikuiset eivät sanoita hengellisyyden kokemuksia eivätkä elämän tärkeitä kysymyksiä uskonnollisuuden kontekstissa käsiteltäviksi. Ne liittyvät enemmän omaan maailmankatsomukseen ja sen pohdintaan.

Elämän tärkeät kysymykset liittyvät usein yksilölliseen pohdintaan minuudesta, sen kehittymisestä ja kaiken olemassaolosta

Tärkeinä pidettyihin kysymyksiin pohditaan vastauksia lähinnä itsenäisesti, mutta toisaalta niihin ei voida tai välttämättä halutakaan täysin vastata. Näistä kysymyksistä saatetaan joskus myös puhua läheisten kanssa, mutta tällaisia keskusteluja käydään vain harvojen ja tarkasti valittujen läheisten kanssa. Näitä tärkeitä kysymyksiä mietitään itsenäisesti, mutta ne eivät toisaalta olleet mielen päällä kuin silloin tällöin. Kysymyksiä ei usein liitetä uskonnollisuuden kenttään vaan ne koetaan osaksi omaa henkilökohtaiseksi koettua maailmankatsomusta.

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä
2. Tutkimuksen toteutus ja metodologia
3. Aikuisuuden kokemukset
4. Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt
  - 4.1 Arvojen integriteetti ja nuorten kasvanut toimijuus
  - 4.2 Keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistyminen
  - 4.3 Lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus
  - 4.4 Löyhä yhteisöllisyys ja sitoutumattomuus
  - 4.5 Hyvinvointikulttuurin vahvistuminen
5. Nuorten aikuisten elämäkatsomus, usko ja hengellisyys
  - 5.1 Hengellisyyden kokemusten kirjo on valtava
  - 5.2 ”Usko johonkin” ja epävarmuus omista kokemuksista
  - 5.3 Hengellisyyden ilmentymiä yliluonnollisesta ajan jatkumon kokemiseen
6. **Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen**
7. **Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon**
  - 7.1 Kirkko on hyvä asia yhteiskunnassa
  - 7.2 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi
  - 7.3 Nuoret eivät kaipaa kirkon yhteisöllisyyttä
  - 7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät ole pysyviä
  - 7.5 Perinteitä kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan
  - 7.6 Kirkon uskonnollisuus tuntuu vieraalta

6. Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen

Valtauskonnot ovat käsitteenä usein kaukana vastaajien omista hengellisyyden kokemuksista

Valtauskontoihin suhtaudutaan usein yleissivistykseen liittyvällä mielenkiinnolla sekä arvoihin ja ääriaikehdintään liittyvällä kritiikillä. Monilla vastaajilla molemmat näkökulmat saattoivat olla totta yhtä aikaa, myös kristinuskoon ja luterilaiseen kirkkoon liittyen. Vain harva vastaajista allekirjoitti täysin kristinuskoon liittyvät arvot ja hengellisyyden kokemuksen. Näille vastaajille Raamattu ja Jumala olivat kaiken elämän ja moraalikäsitteiden pohjana.

VALTAUSKONTO KOETAAN USEIN...

- ❖ Vanhaksi ja jäykäksi instituutioksi
- ❖ Olevan täynnä sääntöjä, kieltoja ja kaavoja
- ❖ Sisältävän auktoriteetteja ja toimivan ylhäältä alas -logiikalla
- ❖ Sulkevan pois ”vääränlaisia” ihmisiä
- ❖ Herkästi vanhanaikaiseksi
- ❖ Sisältävän arvomaailman, joka pitää jäseneksi liityttäessä allekirjoittaa

Uskontojen jäsenyys tuntuu vieraalta monelle, mutta toisaalta evankelisluterilaisen kirkon jäsenyys on osa perinnettä

Koska sitoutumattomuus on nuorille aikuisille itseisarvo, ja toisaalta omien arvojen mukaan eläminen erittäin tärkeää, uskontokuntien jäsenyys saatetaan nähdä kahlitsevana. Jäsenyyteen ei haluta sitoutua, ja jos uskontokunnan arvopohja mielletään erilaiseksi kuin oma, siitä halutaan usein irtisanoutua.

Toisaalta joillekin vastaajille uskontokuntien jäsenyys ei tuota arvoriitiriitaa, eikä sitä nähdä yhtä sitovana tai rajoittavana. Esimerkiksi Suomen evankelisluterilaisen kirkon jäsenyydessä osa näkee myös tärkeitä hyötyjä, kuten kirkollisveron käytön hyväntekeväisyyteen. Evankelisluterilainen kirkko on osalle vastaajista myös tärkeä osa suomalaista perinnettä, jolloin kirkon roolia voimakkaana arvovaikuttajana ei pidetä ongelmallisena.

Osalle ev.lut. kirkon jäsenyys tuntuu väärältä myös, koska heidän hengellisyyden kokemuksensa ei vastaa kirkon oletettua normia

Monella vastaajalla on kokemus siitä, että he eivät ole tarpeeksi uskonnollisia tai hengellisiä ollakseen evankelisluterilaisen kirkon täysivaltaisia jäseniä. Vastaajista osa kokee, että kirkkoon ei mahdu epävarmuutta hengellisyyden kokemuksissa.

Toisaalta taas tutkimukseen osallistuneet muiden uskontokuntien jäsenet eivät kokeneet samankaltaista konfliktia suhteessa uskontokuntaan kuulumiseen ja omiin hengellisiin kokemuksiinsa, vaikka ne saattoivat erota uskontokunnan oletetusta normista.

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä tutkimuksen päälöydöksistä
2. Tutkimuksen toteutus ja metodologia
3. Aikuisuuden kokemukset
4. Nuorten aikuisten elämä ja siihen vaikuttavat ilmiöt
  - 4.1 Arvojen integriteetti ja nuorten kasvanut toimijuus
  - 4.2 Keskustelu- ja mielipideilmapiirin kärjistyminen
  - 4.3 Lisääntynyt kilpailuhenkisyys ja epävarmuus
  - 4.4 Löyhä yhteisöllisyys ja sitoutumattomuus
  - 4.5 Hyvinvointikulttuurin vahvistuminen
5. Nuorten aikuisten elämäkatsomus, usko ja hengellisyys
  - 5.1 Hengellisyyden kokemusten kirjo on valtava
  - 5.2 ”Usko johonkin” ja epävarmuus omista kokemuksista
  - 5.3 Hengellisyyden ilmentymiä yliluonnollisesta ajan jatkumon kokemiseen
6. Uskonto mielletään instituutioksi sääntöineen ja rajoituksineen
7. Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon
  - 7.1 Kirkko on hyvä asia yhteiskunnassa
  - 7.2 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi
  - 7.3 Nuoret eivät kaipaa kirkon yhteisöllisyyttä
  - 7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät ole pysyviä
  - 7.5 Perinteitä kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan
  - 7.6 Kirkon uskonnollisuus tuntuu vieraalta

7. Nuorten aikuisten suhtautuminen Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon

Nuorten aikuisten suhtautuminen kirkkoon on moniulotteinen

7.1 KIRKKO ON HYVÄ ASIA YHTEISKUNNASSA

Vaikka kirkosta ollaan montaa mieltä, ja sitä kohtaan ollaan hyvinkin kriittisiä, nuoret aikuiset tunnistavat kirkossa yhteiskunnalle tärkeitä elementtejä. Kirkko on tärkeä hyväntekijä, se edustaa suomalaisia perinteitä, sillä on tarinallista ja materiaalista historiaa ja se on tärkeä turvaverkko olla olemassa elämänkriisien tai uskoon tulemisen näkökulmasta.

7.2 KIRKKO MIELLETÄÄN VANHANAIKAISEKSI

Kriittisyyttä kirkkoa kohtaan aiheuttaa etenkin mediassa velloneet tasa-arvokysymykset liittyen tasa-arvoiseen avioliittoon sekä naispappeuteen. Toisaalta taas kristinuskon ja kirkkoinstituution historiallinen problematiikka lähetystyön ja vähemmistöjen kohtelun suhteen näyttäytyy joillekin nuorille aikuisille jäsenyyden esteenä. Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan olleet tietoisia historiasta tai puhuneet kirkon debateista tasa-arvoon liittyen, ja usein he olivatkin melko positiivisia kirkkoa kohtaan.

7.3 NUORET EIVÄT KAIPAA KIRKON YHTEISÖLLISYYTTÄ

Nuorten aikuisten arjessa perheen ja ystävien ulkopuolisilla yhteisöillä on vain pieni rooli – niin myös kirkon yhteisöillä. Ainoastaan kahdelle vastaajalle hengellisyys oli yhteisöllinen kokemus. Muiden oli vaikea nähdä kirkon yhteisöllisyyttä relevanttina heille. Kirkon jäsenyyскään ei merkitse välttämättä ensisijaisesti yhteisöön liittymistä. Kirkon tarjoamalle yhteisöllisyydelle ovat esteenä myös yhteisöihin liitetyt ideaalit: mahdollisuus muodostaa ja valita yhteisöt itse ilman ulkopuolelta annettua struktuuria, sekä yhteisön sisällä jaettu arvomaailma.

7.4 RIPPIKOULUN TAI ISOSTOIMINNAN JÄLJET EIVÄT OLE PYSYVIÄ

Valtaosalle vastaajista rippikoulun tai isostoiminnan vaikutukset eivät ulottuneet aikuisuuteen, tai ainakaan ne eivät enää tuntuneet merkityksellisiltä. Vain pari vastaajaa merkitsi rippikoulun osaksi omaa elämänpolkuun. Vaikka rippikoulu ja isostoiminta ovat voineet olla tärkeitä osia omaa elämää niiden ollessa ajankohtaisia, ei niiden vaikutus kantanut enää aikuisuuden kynnykselle.

7.5 PERINTEITÄ KUNNIOITETAAN SEKÄ KUMMASTELLAAN

Nuoret aikuiset kunnioittavat kirkkoon ja erityisesti kirkkorakennuksiin liittyvää historiaa. Myös suomalaiseen kulttuuriin kietoutuvat perinteet, kuten kaste ja kirkkohäät nähdään pääosin suomalaisten elämään kuuluvina asioina, joita ei välttämättä edes kyseenalaisteta. Lapsikastetta ei välttämättä pidetä tuputtamisena, sillä myös vastaajat ovat itse saaneet määritellä oman suhteensa kirkkoon kasteesta huolimatta. Kuitenkin osa näkee nämä perinteet erikoisina ja sellaisina, joita ei itse halua toistaa.

7.6 KIRKON USKONNOLLISUUS TUNTUU VIERAALTA

Jumalanpalvelukset, rukoukset ja teologiapuhe vieraannuttavat nuoret aikuiset kirkon piiristä, jollei niitä koeta omiksi. Kirkollinen sanasto ei usein tavoita nuorten kaipaamia hengellisyyden muotoja. Kirkon uskonnollisuus koetaan instituutiomaiseksi ja jäykäksi, eikä sen koeta palvelevan omia tarpeita. Kirkon koetaan vaativan jäseniltään tiettyyn muottiin asettavaa uskonnollisuutta.

7.1 Suomen evankelisluterilainen kirkko on nuorten aikuisten mielestä myös hyvä asia yhteiskunnassa

KIRKKO TEKEE YHTEISKUNNALLISTA HYVÄÄ

- ❖ Diakonia, vanhustyö ja köyhien auttaminen ovat tärkeitä kirkon toiminnan kohteita.
- ❖ Verovarot nähdään hyväntekeväisyyteen panostamisena.

KIRKKO EDUSTAA TRADITIOTA JA KULTTUURISTA PYSYVYYTTÄ

- ❖ Kirkkohäät, kaste, joulukirkko ja hautajaiset ovat suomalaisia perinteitä, joiden ylläpidosta kirkko pitää huolen.

KIRKKOON KUULUU HISTORIAALLISTA TARINAA JA MATERIAA

- ❖ Kirkko kytkeytyy suomalaiseen kulttuurihistoriaan sekä tarinoiden että kirkkorakennusten ja muiden fyysisten tilojen, kuten hautausmaiden muodossa.

KIRKKO ON NAAPURI, JOLTA HÄTÄTILANTEESSA VOI PYYTÄÄ APUA

- ❖ Kirkko toimii mahdollisena turvaverkkona elämänkriiseissä.
- ❖ Uskoon tulemisen sattuessa on hyvä, että kirkko on olemassa.

7.1.1 Kirkon nähdään olevan tarpeellinen myös sen varalta, jos joskus tulisikin uskoon. Elämänkriiseissä kirkon ajatellaan auttavan, vaikka apua ei usein silloinkaan oltu haettu.

Lähes kaikki vastaajat näkevät, että kirkko voisi muodostaa tärkeän turvaverkon hädän hetkellä. Kuitenkin vain kaksi vastaajaa oli hakenut kriisitilanteissa diakonista avustusta – kirkon tai seurakunnan ei ajateltukaan olevan ensisijainen avunlähde.

Lisäksi nuoret aikuiset ovat epävarmoja omasta suhteestaan uskoon tulevaisuudessa. Tämän vuoksi kirkon olemassaoloa pidetään hyvänä asiana siinäkin tapauksessa, että elämässä tapahtuisi jokin mullistus tai muutos, joka saisi aikaan vahvemman uskon tai kaipuun kirkkoon.

7.2. Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi ja tasa-arvokysymysten kanssa vitkastelu vieraannuttaa nuoria aikuisia

KIRKON KIISTELY TASA-ARVOKYSYMYKSISTÄ EI OLE TÄTÄ PÄIVÄÄ

- ❖ Naispappeudesta ja tasa-arvoisesta avioliitosta käytävät keskustelut ovat nuorille aikuisille vieraannuttavia ja viestivät kirkon juuttumisesta aiemmalle vuosisadalle.

HISTORIAN PAINOLASTI ON RASKAS

- ❖ Osalle vastaajista lähetystyön ongelmallisuus ja kristinuskon historia globaalisti ovat esteitä kirkkoon kuulumiselle.

MONELLA ON KUITENKIN VÄHÄN YMMÄRRYSTÄ KRISTINUSKON KONSERVATIIVISUUDESTA

- ❖ Vain osa tuntee kirkon ja kristinuskon historiaa tarkkaan – ne, jotka eivät tunne, eivät erityisesti problematisoineet kirkkoa tai sen asemaa.

7.2.1 Kirkko mielletään vanhanaikaiseksi ja tasa-arvokysymysten kanssa vitkastelu vieraannuttaa nuoria aikuisia

Kirkon kiistely tasa-arvoisesta avioliitosta sekä naispappeudesta on nuorten aikuisten mielestä vanhanaikaista. Keskustelu nuorille aikuisille itsestään selvistä tasa-arvoasioista on vieraannuttavaa, eivätkä he välttämättä ymmärrä, että mikä ongelma esimerkiksi naispappeudessa on – naiset ovat toimineet pappeina vastaajien koko elämän ajan, joten se on heille normi. Konservatiivista suhtautumista naispappeihin kuvataan jopa misogynistisena ja sukupuolivähemmistöihin suhtautumista taas homofobisena.

Jos vastaajat tiesivät paljon kirkosta, kristinuskosta ja niiden historiasta, tämän taakan vaikutus oli suuri omassa henkilökohtaisessa suhtautumisessa kirkkoon. Historian taakasta puhuttaessa saatettiin viitata kristinuskoon ylipäänsä, ei edes evankelisluterilaisen kirkon toimintaan. Vaikeaan menneisyyteen liittyen vastaajat mainitsivat mm. lähetystyön vaikutuksen paikallisiin kulttuureihin ja

alkuperäisuskontoihin, katolisen kirkon vallan suhteessa tieteen tekemiseen sekä uskonnon käyttämisen vähemmistöjen oikeuksien polkemisessa.

Ne vastaajat, jotka eivät tieneet kirkosta ja sen nykyisyydestä paljoa, eivät myöskään kokeneet kirkkoa tai siihen kuulumista konfliktina – kirkon asiat eivät koskettaneet heitä. Nämä vastaajat kuvasivat suhdettaan kirkkoon neutraalisti, eikä sen toiminnasta osattu nostaa epäkohtia esiin. Kuva kirkosta onkin muodostunut pitkälti kouluaikaisten kokemusten ja rippileirin kautta, jolloin asenne on jäänyt yleispositiiviseksi, mutta suhde etäiseksi. Kirkon tekemä hyväntekeväisyys ja kirkkorakennusten asema osana kulttuurihistoriaa korostuivat.

7.3 Nuorten aikuisten elämässä ei ole roolia myöskään kirkon tarjoamalle yhteisöllisyydelle, mihin vaikuttaa erityisesti neljä seikkaa

ITSE VALITTU, ORGAANINEN YHTEISÖLLISYYS ON TÄRKEÄÄ

- ❖ Organisoitu, ylhäältä alas järjestetty yhteisöllisyys etäännyttää nuoria aikuisia – yhteisöt halutaan valita itse.

YHTEISÖISSÄ ON TÄRKEÄÄ JAETUT ARVOT

- ❖ Kaveriporukoissa kuuluvuuden tunne ja samanhenkisyys on olennaista.
- ❖ Kaveripiiri on turvallinen tila, jossa jaetaan arvomaailma.

VAIN HARVALLE HENGELLISYYS ON YHTEISÖLLISTÄ

- ❖ Vain kahdelle vastaajalle hengellisyyden yhteisöllisyys oli merkittävää.
- ❖ Muille usko ja hengellisyys oli yksityisiä asioita, joista ei juurikaan keskusteltu muiden kanssa.

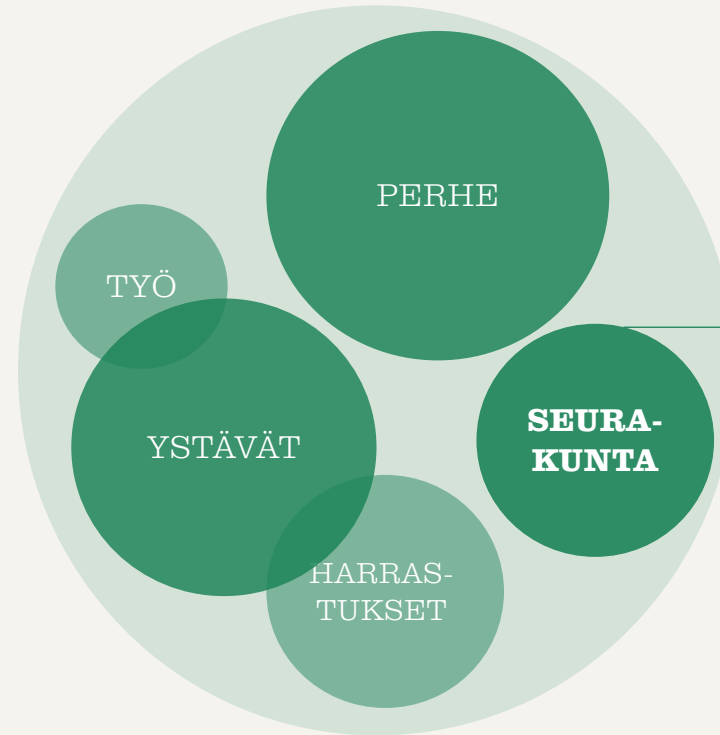
JÄSENNYSKÄÄN EI OLE VÄLTTÄMÄTTÄ YHTEISÖÖN LIITTYMISTÄ

- ❖ Kirkon jäsenyyden yhteisöllinen aspekti ei ole nuorille aikuisille merkittävää.
- ❖ Ylipäänsä nuoret aikuiset kokevat, ettei kirkossa ole heille relevantteja yhteisöjä, vaikka he olisivat jäseniä.

7.3.1 Yhteisöt halutaan valita itse, ja niissä tärkeää on jaetut arvot, minkä vuoksi kirkon on vaikea tarjota sopivaa yhteisöllisyyttä

Yhteisöt halutaan valita itse, eikä niihin kaivata struktuuria tai organisointia, ellei kyse ole esimerkiksi harrastustoiminnasta. Nuorempana järjestetty yhteisöllisyys oli vastaajille merkityksellisempää, mutta aikuisuuden kynnyksellä yhteisöt halutaan muodostaa itse.

Kaveripiireissä vastaajille on erittäin olennaista se, että ystävät jakavat samat arvot. Eri tavalla ajattelevien ihmisten seuraan ei hakeuduta. Tästä näkökulmasta kirkon mahdolliset arvoriidat ja halu olla avoimia ihan kaikenlaisille ihmisille etäännyttävät nuoria aikuisia.

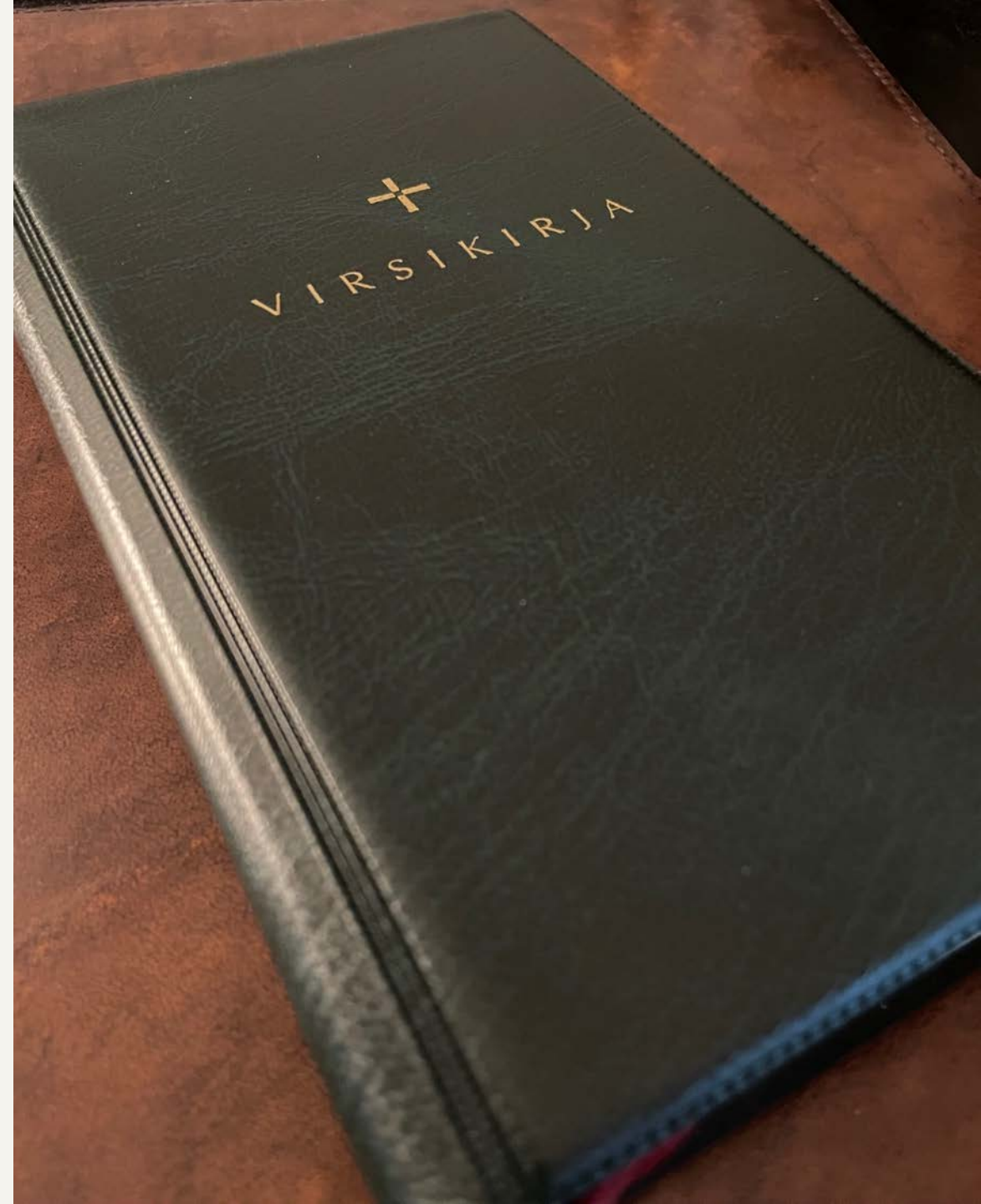
Harva vastaaja koki, että heidän hengellisyyteensä liittyy vahvasti yhteisöllisyys. Vain yhden kokemuksessa organisoitu seurakuntatoiminta oli merkittävää.

Kirkon jäsenyys ei monelle tarkoita yhteisöön kuulumista muuten kuin näennäisesti. Syy kirkkoon aikuisiällä liittymiselle saattoi esimerkiksi olla oman perheen yhteisöllisyyden vahvistaminen ja hyväntekeväisyys, ei se, että hengelliseen yhteisöön tai sen toimintaan haluttiin liittyä.

7.4 Rippikoulun tai isostoiminnan jäljet eivät olleet pysyviä nuorten aikuisten kokemuksissa

RIPPIKOULU EI JUURI NÄKYNYT VASTAAJIEN ELÄMÄNPOLUILLA

- ❖ Monet vastaajista olivat käyneet rippikoulun ja osa oli ollut mukana isostoiminnassa, mutta niiden jälki ei ollut kantanut aikuisuuteen.
- ❖ Harva vastaaja asetti rippikoulun merkitykselliseksi tapahtumaksi omalle elämänpolulle. Moni kertoi käyneensä rippikoulun, koska muutkin sen kävivät tai koettiin, että se kuului käydä.
- ❖ Kokemus kirkosta oli muodostunut juurikin rippileirillä tai isostoiminnassa, ja jos kokemus oli jäänyt kielteiseksi, leimasi tämä suhtautumista kirkkoon myöhemminkin.

7.5 Kirkkoon liittyviä perinteitä ja toimituksia toisaalta kunnioitetaan ja toisaalta kummastellaan

KASTE ON YLEENSÄ JOKO KULTTUURINEN TRADITIO, JOSTA TULEE PITÄÄ KIINNI, TAI SITTEN SEN NÄHDÄÄN RIKKOVAN OMASTA ELÄMÄSTÄ PÄÄTTÄMISEN EETOSTA

- ❖ Osalle vastaajista kaste on ilmiselvä asia, jota ei problematisoida mitenkään. Se kuuluu suomalaiseen perinteeseen, eikä päätös ole lopullinen – lapsi voi halutessaan erota kirkosta myöhemmin.
- ❖ Osalle vastaajista kaste rikkoo lapsen itsemääräämisoikeutta – lapsen pitäisi saada itse päättää omasta vakaumuksestaan.

KIRKKO ON MONILLE HÄIHIN TÄRKEÄ KONTEKSTI, KUN TAAS OSA KRITISOI KIRKKOHÄIHIN JA NIIDEN TEMATIikkaan LIITTYVÄÄ ARVOKONSERVATIIVISUUTTA

- ❖ Osa näkee menevänsä kirkossa naimisiin, sillä kirkko kontekstina liittyy häätöjuhlan suomalaiseen perinteeseen ja tekee siitä merkityksellisemmän ja juhlavamman.
- ❖ Osa taas kritisoi kirkkohäiden tradition heteronormatiivisuutta ja täten vieroksuu häätöperinnettä.

7.6 Kirkon uskonnollisuuden malli tuntuu nuorista aikuisista vieraalta

KIRKON TEOLOGINEN SANASTO EI TAVOITA NUORIA

- ❖ Kirkko sanoittaa uskonnollisuutta termeillä, jotka tuntuvat nuorista aikuisista etäännyttäviltä.
- ❖ Silloinkin, kun toiminta voisi kiinnostaa, liiallinen Raamatun lukuun nojautuminen ei puhuttele.

KIRKKO TUNTUU VAATIVAN TIETTYÄ HENGELLISYYDEN MALLIA

- ❖ Kirkolla on oma uskonnollisuuden ja hengellisyden malli, johon monet nuoret aikuiset eivät koe voivansa sovittaa omia kokemuksiaan.

KIRKKO EI MAHDOLLISTA OMAN ELÄMÄNKATSOMUKSEN MUODOSTAMISTA

- ❖ Hengellisyys ja usko liittyvät nuorten kokemuksiin maailmasta ja ovat hyvin yksityisiä.
- ❖ Kirkko ohjaa tietynlaiseen maailmankatsomukseen, eikä ylhäältä alas -malli puhuttele nuoria aikuisia.

KIRKKO EDUSTAA POTENTIAALISTA KONFLIKTIA

- ❖ Nuoret aikuiset välttelevät konfliktia, erityisesti arvojen suhteen, minkä vuoksi myös kirkosta pysytään etäällä.
- ❖ Jos vahva oma usko puuttuu, eivät nuoret aikuiset näe tärkeänä lähteä "ajamaan" oman näköistä kirkkoa.

7.6.1 Yhteiskunnallisena instituutiona kirkkoon kietoutuu arvokysymyksiä, minkä myötä se edustaa potentiaalista konfliktia

KIRKKO EDUSTAA POTENTIAALISTA KONFLIKTIA

Tutkimuksen yhtenä päälöydöksenä havaittiin, että nuorten aikuisten elämässä arvoilla on hyvin merkittävä rooli, sillä arvoristiriitoihin kietoutuu monet yhteiskunnallisista konflikteista. Nuoret aikuiset ovat myös oppineet ottamaan kantaa asioihin ja muodostamaan mielipiteensä jo nuoresta pitäen, mikä itsessään on tärkeä osa heidän omakuvaansa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että nuorille aikuisille on kuitenkin tyypillistä, että omia arvoja tuodaan esiin hienovaraisesti ja niitä jaetaan ja niistä keskustellaan mieluusti samoja arvoja omaavien ja usein myös samanhenkisten turvallisessa seurassa. Arvoihin perustuvia konflikteja vältetään, minkä myötä muiden arvoja kohtaan ollaan ainakin pintapuolisesti suvaitsevaisia, mutta perustavanlaatuisen vuoropuhelu jää vähemmälle.

Koska kirkko on yhteiskunnallinen instituutio, johon yhdistetään sekä historiallista painolastia että nyky-yhteiskuntaa koskevia merkittäviä arvokysymyksiä, edustaa se potentiaalista omien arvojen törmäystä muiden arvojen kanssa. Hengellisyyden kohdalla tätä samanlaista haastetta ei ole, sillä suhde siihen on ennen kaikkea yksityinen, mikä ei ole asian laita suhteessa kirkkoon. Niin kauan kuin kirkko pysyy etäällä omasta elämästä eikä ole siinä merkityksellinen toimija, nuoret aikuiset eivät koe tarvetta ottaa kantaa kirkkoa kohtaan. Kuitenkin silloin, kun kirkko tulee itselle läheiseksi, tulee myös siihen liittyvistä arvokysymyksistä henkilökohtaisesti tärkeämpiä eikä niitä voi samankaltaisesti sivuuttaa. Konfliktin välttämiseksi moni nuori aikuinen saattaakin haluta tietoisesti pitää kirkon etäällä elämästään, ja tutkia ja pitää yllä omaa hengellisyyttään omalla yksityisellä tavallaan.

Lähdeluettelo

- Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) (2005). *Polkuja ja poikkeamia. Aikuisuutta etsimässä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura Nuorisotutkimusverkosto.
- Aapola-Kari, S., Haikkola, L. & Lahtinen, J. (2021). ”Se on saanut ajattelemaan ja pannut stopin elämään” – nuorten ristiriitaiset kokemukset koronapandemian ensimmäisistä kuukausista. [https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma77]
- Deloitte (2020). ”The Deloitte Global Millennial Survey 2020: Resilient generations hold the key to creating a “better normal””. [https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/About-Deloitte/deloitte-2020-millennial-survey.pdf]
- Francis, T. & Hoefel, F. (2018). ”True Gen’: Generation Z and its implications for companies”. McKinsey & Company, 12.11.2018. [https://www.mckinsey.com/industries/consumer-packaged-goods/our-insights/true-gen-generation-z-and-its-implications-for-companies]
- Helne, T. (2019). ”Nuorten ”normaali” paine johtuu yhteiskunnasta”. Kela, 4.9.2019. [https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5065]
- Kansaneläkelaitos (2021). ”Tutkimusjulkaisu kuvaa nuorten näkemyksiä hyvinvoinnin ehdoista ja kyseenalaistaa huolen nuorten syrjäytymisestä”. Kela. [https://www.kela.fi/ajankohtaista-tutkimus/-/asset_publisher/i0hc00EzrUPn/content/tutkimusjulkaisu-kuvaa-nuorten-nakemyksia-hyvinvoinnin-ehdoista-ja-kyseenalaistaa-huolen-nuorten-syrjaytyimisesta]
- Kaski, H. (2009). ”Tunnolliset tytöt uupuvat lukiossa”. Yle, 5.5.2009. [https://yle.fi/uutiset/3-5247878]
- Ketola, K. (2020). ”Uskonnolliset identiteetit ja uskomusmaailma moninaistuvat”. Teoksessa Kettunen, N. (2018). ”Tutkimus: Nuoret aikuiset tuntevat jatkuvasti enemmän painetta täydellisyyteen”. Helsingin Sanomat, 6.1.2018. [https://www.hs.fi/tiede/art-2000005515388.html]
- Korkee, E. (2017). ”Suomalaiset nuoret voivat hyvin – yhteenkuuluvuuden kokemus on kuitenkin heikentynyt”. Turun Sanomat, 19.4.2017. [https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/3479183/Suomalaiset+nuoret+voivat+hyvin++yhteenkuuluvuuden+kokemus+on+kuitenkin+heikentynyt]
- Levinsen, K. & Yndigegn, C. (2015). ”Political Discussions with Family and Friends: Exploring the Impact of Political Distance”. *The Sociological Review*, 63(2_suppl), pp. 72–91. [doi: 10.1111/1467-954X.12263]
- Liusuwan, N. (2017). ”Is Buddhism a Philosophy or a Religion?”. *Huffpost*, 31.5.2017. [https://www.huffpost.com/entry/is-buddhism-a-philosophy-_b_10176992]
- Muhonen, T. (2019). ”Nuorisobarometri: Suomalaisten nuorten kokema epävarmuus ja turvattomuus on jyrkässä kasvussa”. Helsingin Sanomat, 12.3.2019. [https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006031693.html]
- Nuorisobarometri, Nuorisoesiäntutkimuskeskus, Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö & Helsingin kaupunki. (2015a). ”Aktiivinen kansalaisuus. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen”. Nuorten hyvinvointikertomus. [https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/aktiivinen-kansalaisuus/yhteiskunnallinen-vaikuttaminen]
- Nuorisobarometri, Nuorisoesiäntutkimuskeskus, Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö & Helsingin kaupunki. (2015b). ”Tunteet ja vuorovaikutus. Yhteenkuuluvuus ryhmiin”, Nuorten hyvinvointikertomus. [https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/tunteet-ja-vuorovaikutus/yhteenkuuluvuus-ryhmiin]
- Nurmi, K. (2020). ”Suomalaiset nuoret ovat poikkeuksellisen itsenäisiä koko maailman mitassa – uravalintakin sujuu enemmistöllä ilman ulkopuolista painetta”. Helsingin Uutiset, 16.9.2020. [https://www.helsingin uutiset.fi/paikalliset/3106393]
- Nyysönen, T. (2013). ”Yhä useampi opiskelija uupuu yhteiskunnan paineissa”. Yle, 23.1.2013. [https://yle.fi/uutiset/3-6461955]
- Peltonen, I. (2021). ”Nuorten aikuisten luontosuhde ja vetovoimainen luonto”. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/501483/Iida-Riina%20Peltonen%20ONT.pdf?sequence=2]
- Pessi, A., Pitkänen, V., Westinen, J. & Grönlund, H. (2018). ”Pyhyden ytimessä : Tutkimus suomalaisten arvoista ja pyhyden kokemisesta”. Helsinki: Helsingin yliopisto. [https://helda.helsinki.fi/handle/10138/298305]

Lähdeluettelo

Pew Research Center (2021). "Gen Z, Millennials Stand Out for Climate Change Activism, Social Media Engagement With Issue".

[<https://www.pewresearch.org/science/2021/05/26/gen-z-millennials-stand-out-for-climate-change-activism-social-media-engagement-with-issue/>]

Rizvic, S. (2021). 'Everybody Hates Millennials: Gen Z and the TikTok Generation Wars'. The Walrus, 19.10.2021.

[<https://thewalrus.ca/everybody-hates-millennials-gen-z-and-the-tiktok-generation-wars/>]

Rue, P. (2018). 'Make Way, Millennials, Here Comes Gen Z'. About Campus, 23(3), 5–12.

[<https://doi.org/10.1177/1086482218804251>]

Salmela-Aro, K. & Peltonen, M. (2020) 'Yliopisto-opiskelijoiden hyvinvointi jatkaa laskua', Helsingin Yliopisto. [<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/opetus/yliopisto-opiskelijoiden-hyvinvointi-jatkaa-laskua>]

Salomäki, H., Hytönen, M., Ketola, K., Salminen V-J. & Sohlberg, J. (2020). Uskonto arjessa ja juhlassa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016–2019. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja, 134. Kirkon tutkimuskeskus.

Sandell, E. (2021). 'Miksi millenniaali ei halua olla uskonnollinen, mutta etsii lohtua uushenkisyydestä? – "Rationaalisessa yhteiskunnassamme ei ole tilaa lumolle, vaikka sitä ihminen kaipaa. Yle, 22.3.2021.

[<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2021/03/22/miksi-millenniaali-ei-halua-ollauskonnollinen-mutta-etsii-lohtua>]

Suomen ympäristökeskus (2020). "Koronakevät vaikuttanut suomalaisten luontosuhteeseen myönteisesti – tietoisuus

luontomme suurimmasta uhasta edelleen hataraa".

[[https://www.ymparisto.fi/fiFI/Luonto/Koronakevat_vaikuttanut_suomalaisten_luo\(57849\)](https://www.ymparisto.fi/fiFI/Luonto/Koronakevat_vaikuttanut_suomalaisten_luo(57849))]

Terävä, H. (2018). 'Nuorten huoli ilmastonmuutoksesta kasvanut jyrkästi – "Nuoret ovat paljon tietoisempia kuin aiemmat sukupolvet tuossa iässä"'. Yle, 13.8. 2018.

[<https://yle.fi/uutiset/3-10346864>]

Vilpponen, S. (2016). 'Nuorten arvot ja asenteet jyrkkenevät – "Meillä kasvaa kovasydäminen nuoriso"'. Yle, 31.8.2016.

[<https://yle.fi/uutiset/3-9130087>]

Kuvat: Unsplash.com ja Noren Oy

noren

linda.sivander@noren.fi
hilja.aunela@noren.fi
matti.hassinen@noren.fi

© 2021 Noren Oy